

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

LASTEN SUOJELEMINEN SEKSUAALISELTA HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ JA RIKOSSEURAAMUKSET SUOMESSA JA IRLANNISSA

Suvi-Tuulia Hakalahti

Opinnäytetyö
Marraskuu 2012
Sosiaalialan koulutusohjelma
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

HAKALAHTI, SUVI-TUULIA:

Lapsen suojeleminen seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja rikosseuraamukset Suomessa ja Irlannissa

Opinnäytetyö 49 sivua, josta liitteitä 0 sivua

Marraskuu 2012

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli vertailla, miten Suomen ja Irlannin lainsäädännöt suojaavat lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä, ja mitkä tahot näissä maissa ovat vastuussa lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän lastensuojelun toteuttamisesta. Lisäksi opinnäytetyössä vertailtiin siitä, kuinka Suomessa ja Irlannissa rangaistaan lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Opinnäytetyössä verrattiin myös lastensuojelun ilmoitusvelvollisuutta, joka eroaa merkittävästi Suomessa ja Irlannissa. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyyttä tarkasteltiin opinnäytetyössä tilastojen valossa. Opinnäytetyö oli teoreettinen ja aineistopohjainen. Sen tutkimusotteena oli kvalitatiivinen, kuvaileva, ja vertaileva tutkimus.

Opinnäytetyössä todettiin, että Suomen ja Irlannin välillä on eroja siinä, kuinka lastensuojelu on järjestetty. Irlannissa päävastuu lastensuojelun suorittamisesta on HSE:llä, Irlannin terveystoimistoilla. Irlannissa lastensuojelu koetaan myös yhteisöjen yhteiseksi velvollisuudeksi. Suomessa lastensuojelun järjestämisvastuu on vahvasti kunnilla. Suomessa lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus on kirjattu selvästi lakiin. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuteen tuli lisäksi merkittävä lakimuutos tammikuussa 2012, jossa vahvistettiin työntekijöiden ilmoitusvelvollisuutta entisestään epäilyissä lapsen seksuaalisen hyväksikäytöstä. Irlannissa ilmoitusvelvollisuutta ei ole kirjattu lakiin, mutta asiasta on vireillä lakiehdotus, joka voimaantullessaan saattaisi ilmoitusvelvollisuuden lakiin kirjattavaksi.

Kummassakin maassa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kriminalisoidaan rikoslaissa, Irlannissa erillisessä seksuaalirikoksia käsittelevässä rikoslaissa. Rikosoikeudellisessa mielessä seksuaalinen suojaikäraja on Suomessa vuoden matalampi kuin Irlannissa. Rangaistukset lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ovat Suomessa lievemmät kuin Irlannissa. Opinnäytetyössä kerrotaan, että vaikka lastensuojelu, ja siihen liittyvä lainsäädäntö ovat kansallisia järjestelmiä, kutakin maata velvoittavat lisäksi kansainvälinen lainsäädäntö ja sopimukset. Sekä Suomi että Irlanti pyrkivät esimerkiksi toteuttamaan lastensuojelua YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen määrittelemän kansainvälisen standardin mukaisesti.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

HAKALAHTI, SUVI-TUULIA

Protecting a Child from Sexual Abuse and the Sanctions in Finland and in Ireland

Bachelor's Thesis 49 pages, appendices 0 pages
November 2012

The aim of this study was to compare child protection policies, legislation and protection of children from sexual abuse in Ireland and in Finland, and find out which officials or individuals are responsible for organizing and executing child protection work in the two countries. The study also compared sanctions and the obligation to make a notification of child sexual abuse. The data consisted of existing documents such as countries government's publications of child protection, countries legislation on child protection as well as statistics of child sexual abuse in Finland and in Ireland. The study was conducted as qualitative research and the data were analyzed using qualitative content comparison.

Both Finland and Ireland seek to organize child protection according to the international standards given by United Nations Convention of The Rights of The Child. The results show that there are significant differences between Finland and Ireland in how child protection has been organized. Irish Health Service Executive, The HSE has the main responsibility for providing adequate child protection in Ireland. Families and communities have also an important role in protecting children, and it is not only health professionals' duty. In Finland it is mostly the role of municipalities to assure that children are given the protection and care needed to secure their right to safe childhood.

Both countries criminalize child sexual abuse in their Criminal Laws. In Ireland there is a specific criminal law for sexual offences. The age of sexual consent in Ireland is a year higher than in Finland. The sanctions for child sexual abuse are lower in Finland than they are in Ireland. The child protection notification is clearly described in the Finnish legislation. An amendment to the Finnish Child Protection Law was made in 2012. The Amendment fortified the statutory obligation to make a child protection notification in terms of child sexual abuse. In Ireland an obligation to make a child protection notification is not statutory, but a bill was published earlier in 2012 to enforce it in the Irish legislation.

Key words: child sexual abuse, child protection, legislation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	4
2.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	4
2.2 Tutkimusmenetelmänä kuvaileva ja vertaileva tutkimus	5
2.3 Tutkimusaineisto	6
2.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	8
3 LASTENSUOJELU JA LASTENSUOJELUILMOITUS.....	11
3.1 Lastensuojelu ja sen järjestämisvastuu Suomessa.....	11
3.2 Lastensuojelu ja sen järjestämisvastuu Irlannissa	13
3.3 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen Suomessa	14
3.4 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen Irlannissa.....	16
4 LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ SUOMEN JA IRLANNIN LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ JA KANSAINVÄLISISSÄ SOPIMUKSISSA	20
4.1 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kansainvälisissä sopimuksissa	20
4.2 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön määrittely ja muodot Suomen lainsäädännössä	24
4.3 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön määrittely ja muodot Irlannin lainsäädännössä	26
5 LAPSEN SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN YLEISYYS JA RIKOSSEURAAMUKSET	30
5.1 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyys	30
5.2 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamukset Suomessa	33
5.3 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamukset Irlannissa.....	35
6 VERTAILU: LASTENSUOJELUN JÄRJESTÄMINEN, LAPSEN SUOJELEMINEN SEKSUAALISELTA HYVÄSIKÄYTTÖLTÄ LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ JA RIKOSSEURAAMUKSET SUOMESSA JA IRLANNISSA	37
7 POHDINTA	41
LÄHTEET	43

1 JOHDANTO

Vertailen opinnäytetyössäni miten Suomen ja Irlannin lainsäädännöt eroavat, tai ovat yhtenäisiä siinä, miten ne suojaavat lasta seksuaaliselta hyväksikäytöltä, ja miten lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä rangaistaan näissä maissa. Lisäksi vertailen sitä, mitä maiden lainsäädännössä säädetään lastensuojelun ilmoitusvelvollisuudesta. Kipinän opinnäytetyöni aiheeseen sain Irlannissa, jossa olin ensin vaihto-oppilaana Institute of Technology Tralee nimisessä yliopistossa, ja tämän jälkeen 4 kuukautta harjoittelussa paikallisessa perhetukikeskuksessa. Lisäksi osallistuin yliopistolla perhetyötä ja lastensuojelua käsittelevälle kurssille. Kurssin aikana käsitelimme perhetyön lisäksi lastensuojeluun liittyvän lainsäädännön kehittymistä Irlannissa. Yksi suurimmista puheenaiheista kurssilla oli 1990 luvulla median ja kansan tietoisuuteen noussut vuosikymmeniä jatkunut lasten seksuaalinen hyväksikäyttö Katolisen kirkon omistamissa poikakouluissa.

Lähdin selvittämään hyväksikäyttökohun taustoja, ja Katolisen kirkon ja valtion näkökulmia aiheeseen. Erityisen kiinnostavaksi koin sen, miten on mahdollista, että hyväksikäyttö on voinut jatkua vuosikymmeniä ilman viranomaisten puuttumista asiaan. Halusin ottaa selville, mitkä lait olivat voimassa niinä aikoina, joihin hyväksikäyttötapaukset sijoittuivat. Hain tietoa siitä, täsmennettiinkö lakeja, tai luotiinko uusia hyväksikäyttökohun jälkeen.

Kun tutkin Irlannin rikoslakia ja lastensuojeluun liittyvää lainsäädäntöä, huomasin tiedostamattaniikin vertailevani niitä Suomen vastaaviin. Yritin saada mielessäni selvyyttä siihen, voisiko sama tapahtua Suomessa, vai antaako lainsäädäntömme periaatteessa paremman suojan lapsille. Kekkosen (2008) mukaan vertaileminen onkin luonnollinen tapa ajatella, sillä vertaileminen on ajatteluun sisään rakentunutta. Vertaileva ajattelu tulee esille niin arjen ajattelussa, kuin tieteellisessä päättelyssäkin. (Kekkonen 2008, 33.) Minulla opinnäytetyöni tutkimustavaksi noussut vertaileva tutkimus sai alkunsa nimenomaan arjen vertailevista ajatuksista.

Opinnäytetyöni lähtökohdaksi muotoutui lopulta selvittää, mitkä ovat lainsäädäntömme erot liittyen lapsen suojelemiseen seksuaaliselta hyväksikäytöltä, ja miten lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikoksesta rangaistaan Suomessa ja Irlannissa. Päätin historiallisen näkökulman sijaan kuitenkin keskittyä tämänhetkiseen tilanteeseen, sillä tämä tuottaa mielestäni tärkeämpää ajankohtaista tietoa ja mahdollistaa vertailun hyödyntämisen sosiaalialan työkentällä. Lisäksi koin, että kaikkien aiheeseen liittyvien aiemmin voimassa olleiden, ja useasti täsmennettyjen lakien läpikäynti ja vertailu jättäisi tutkimuksen liian pintapuoliseksi.

Tämä on varsin pieni katsaus Suomen ja Irlannin lainsäädännön eroihin, mutta jostakin on hyvä lähteä liikkeelle. Opinnäytetyöni vastaa mielestäni; vaikkakin marginaaliseen, ajankohtaiseen tarpeeseen. Kansainvälistyminen ja liikkuva työvoima ovat tällä hetkellä työelämän muotisanoja. Sosiaalialan työntekijät eivät kuitenkaan käsitykseni mukaan suuntaa kansainvälisiin työmarkkinoihin niin laajasti kuin muiden alojen ammattilaiset. Yhtenä syynä tähän saattaa olla se, että sosiaalialan työ on hyvin sidoksissa yhteiskunnalliseen ja lainsäädännölliseen kontekstiin. Eri maiden lainsäädännöt määrittelevät tarkastikin työn tekemisen tavat, menetelmät, resurssit, sekä ennen kaikkea niiden taustalla vaikuttavat yleiset periaatteet.

Esimerkiksi Suomessa työskentelevän sosionomin ammattiosaamista on tietää varmasti edes jotain Kansaneläkelaitoksen, Työ- ja Elinkeinolaitoksen tai kolmannen sektorin toimijoiden tekemästä työstä, niiden rooleista sosiaalialan kentällä, ja niistä laeista ja säädöksistä joihin kyseisten organisaatioiden tekemä työ perustuu. Jos sosionomi lähtisi tekemään työtä hänelle vieraassa maassa, saattaisi hän tuntea osan hänen ammattiosaamisestaan väliaikaisesti kadonneen. Jokaisessa maassa on oma järjestelmänsä, mutta sen sisäistäminen on mahdollista. Tämä vaatii kuitenkin aikaa, kärsivällisyyttä ja ennakoluulottomuutta. Itse haluan tarttua tähän haasteeseen vielä jonakin päivänä, ja laajentaa työkokemustani ulkomailla, ehkä etenkin juuri Irlannissa.

Toivoisin opinnäytetyöni palvelen muitakin ulkomaille, ja etenkin Irlantiin sosiaalialan työhön suuntaavia sosionomeja tai sosiaalityöntekijöitä. Lisäksi opinnäytetyöstäni voi olla apua myös sosiaalialan opiskelijalle tai työntekijälle, joka haluaa katsoa Suomen lastensuojeluun liittyvää lainsäädäntöä, sekä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön suhtautumista kansainvälisemmästä perspektiivistä.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Vertailen opinnäytetyössäni lastensuojelua ja sen järjestämisvastuuta, ja lapsen suojeluun seksuaaliselta hyväksikäytöltä liittyvää lainsäädäntöä sekä Suomessa että Irlannissa. Tutkin erityisesti maiden välisiä eroja ilmoitusvelvollisuudessa. Lisäksi vertailen, miten yleistä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on näissä maissa, ja miten se määritellään maiden lainsäädännössä. Vertailen myös millaiset rikosseuraamukset lapsen seksuaalisella hyväksikäytöllä on Suomessa ja Irlannissa.

Opinnäytetyölläni on kolme keskeistä tutkimuskysymystä:

1. Kuka on lastensuojelun järjestämisvastuussa Suomessa ja Irlannissa?
2. Miten lapsi suojataan seksuaaliselta hyväksikäytöltä Suomen ja Irlannin lainsäädännössä?
3. Mitkä ovat lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamukset Suomessa ja Irlannissa?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni vastaamiseksi tutkin mitkä tahot toteuttavat käytännön lastensuojelutyötä Suomessa ja Irlannissa. Toiseen tutkimuskysymykseeni vastaamiseksi vertailen Suomen ja Irlannin lainsäädäntöä, jossa kirjoitetaan lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Nostan lisäksi erityiseksi kysymykseksi esiin erot ilmoitusvelvollisuudessa Suomessa ja Irlannissa. Käsittelen ilmoitusvelvollisuutta siksi, että huomasin opinnäytetyön lähteisiin perehtyessäni näiden kahden maan välillä merkittäviä eroavaisuuksia ilmoitusvelvollisuudessa. Kolmanteen tutkimuskysymykseeni vastaan selvittämällä, mitä laeissa säädetään lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikoksen rangaistuksista, ja miten sen rikosseuraamukset eroavat tai ovat yhtenäisiä Suomessa ja Irlannissa.

Tutkimuskysymyksieni vastaamisen perustaksi on mielestäni tärkeää määritellä mitä lastensuojelu tarkoittaa Suomessa ja Irlannissa. Aloitan opinnäytetyöni nimenomaan lastensuojelun käsitteen avaamisella. Tämä toimii opinnäytetyöni pohjana ja runkona.

Tarkoitukseni on tämän avulla luoda lukijalle näkemys siitä, missä kontekstissa lapsen suojele seksuaaliselta hyväksikäytöltä Suomessa ja Irlannissa tapahtuu. Haluan myös saattaa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ongelmana lukijalle mittasuhteisiin. Tämän teen tutkimalla tilastoja liittyen siihen, kuinka yleistä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on Suomessa, ja kuinka yleistä se on Irlannissa.

2.2 Tutkimusmenetelmänä kuvaileva ja vertaileva tutkimus

Opinnäytetyöni on luonteeltaan teoreettinen ja aineistopohjainen. Valitsin tutkimustyyppiä teoreettisen, sillä empiiristä tutkimusaineistoa ei ole opinnäytetyön luonteen vuoksi hedelmällistä kerätä. Teoreettinen tutkimus perustuu olemassa olevan aineiston hyväksikäyttämiseen (Hirsjärvi 2003, 176-177). Opinnäytetyöni on luonteeltaan kuvaileva ja vertaileva tutkimus. Opinnäytetyöni tarkoitus on vertailla lapsen seksuaaliselta hyväksikäytöltä suojelemista Suomessa ja Irlannissa. Kuvailen maiden lastensuojelun järjestämisvastuuta, lainsäädäntöä ja siinä määriteltyjä rikosseuraamuksia. Kuvailevan tutkimuksen tavan onkin tarkoitus esittää lukijalle tarkkoja kuvauksia tapahtumista, tilanteista, tai henkilöistä, sekä dokumentoida ilmiön keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä. (Hirsjärvi 2007, 135.)

Kuvaileva tutkimus voi olla sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen. Luokittelisin opinnäytetyöni kuvaavaksi, eli kvalitatiiviseksi tutkimukseksi. Opinnäytetyöni ei ole kvantitatiivinen, sillä tarkoituksena ei ole koota numeerista ja tilastoitavaa tietoa, vaan luoda selittävää ja kuvaavaa aineistoa (Tuomi 2008, 96). Tuomen (2008) mukaan laadullinen tutkimusprosessi antaa tutkijalle mahdollisuuden luoda omia tulkintoja ja päätelmiä olemassa olevasta aineistosta (Tuomi 2008, 97). Tarkoitukseni on toimia nimenomaan näin, eli oman harkintakykyni perusteella synnyttää päätöksiä yhdistelemällä ja vertailemalla valikoimaani valmista aineistoa.

Opinnäytetyöhöni on kuvailevan lisäksi vertaileva tutkimus, sillä tutkimuksen tekemisen tapani on luonteeltaan kahta eri ulottuvaisuutta, eli tässä tapauksessa kahden eri maan lainsäädäntöä ja käytäntöjä vertaileva. Vertailevaa tutkimusta on käytetty yleisesti eri maiden välisten sosiaalisten ja kulttuuristen erojen ja yhteneväisyyksien selittämisessä. Kansainvälisen vertailevan tutkimuksen avulla voidaan ymmärtää

paremmin muita yhteiskuntia sekä heidän yhdyskuntarakenteitaan ja instituutioitaan. (Hantrais 1995.)

Luoman (2006) mukaan, vertailevassa tutkimuksessa tapaukset nähdään tiettyä ”omalakisuutta omaavina olioina”. Tällä hän tarkoittaa sitä, että tapauksia käsitellään holistisesta näkökulmasta käsin, luoden laajoja käsitteitä joita verrataan toisiinsa, esimerkiksi ”Lastensuojelu Suomessa.” (Luoma 2006.) Kun vertailen kahden maan eroavaisuuksia, minun tulee nimenomaan suhtautua vertailukohteisiin holistisesti. Tutkimusyksikkönä vertailevassa analyysissä käytetään tapauksia tai sosiaalisia yksiköitä. Kvalitatiivisen vertailevan analyysin lähtökohtana on se, että tutkija määrittelee tutkimansa piirteet tai ominaisuudet. (Luoma 2006.)

Tutkimusasetelma on yleensä kausaalinen, jolloin voidaan käyttää yhtä selitettävää, ja kahta tai useampaa selittävää tekijää (Luoma 2006). Opinnäytetyössäni tutkittavien kohteiden välillä ei kuitenkaan ole syy-seuraussuhdetta eli kausaliteettia. Luoman (2006) mukaan tutkimusasetelma voi olla myös luonteeltaan ymmärtävä (Luoma 2006). Tämä sopii paremmin opinnäytetyöhöni luonteeseen. Esittelemäni kuvailevan tutkimusasetelman voi mielestäni rinnastaa ymmärtävään, sillä opinnäytetyössäni pyrin paitsi itse ymmärtämään käsittelemäni ilmiöt, myös kuvailemaan niitä. Kuvailemalla välitän ymmärrykseni lukijalle siten, että myös hän voi muodostaa tutkimustulosten perusteella yhtäläilaisen ymmärryksen käsittelemästäni aiheesta.

2.3 Tutkimusaineisto

Käytän opinnäytetyössäni lakien vertailun aineistona kansainvälisiä sopimuksia, Irlannin lainsäädäntöä ja ministeriöiden lausuntoja ja suosituksia, sekä Suomen lainsäädäntöä ja Hallituksen esityksiä. Nämä toimivat aineistona myös lastensuojelun ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön määrittelyyn. Laeista selvitän lisäksi mitä rikosnimikkeitä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä käytetään Suomen ja Irlannin lainsäädännössä, ja mitkä ovat sen rikosseuraamukset. Suomen lakien pääasiallinen lähde on Valtion säädöstietopankki. Irlannin lait löytyvät kootusti Irlannin

lakikokoelmasta. Molemmat lainsäädännöt ovat saatavilla digitaalisessa muodossa. Vertailussa on otettava huomioon myös lait ja sopimukset, jotka sitovat sekä Irlantia että Suomea. Esimerkiksi molemmat maat ovat sertifioineet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja allekirjoittaneet Euroopan neuvoston yleissopimuksen lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan. (HE 282/2010.)

Tilastojen tutkimisessa hyödynnän Suomen ja Irlannin omia virallisia tilastoja sekä erästä Eurooppalaista rikosvertailua. Käsitellessäni Ilmoitusvelvollisuutta Suomessa, käytän aineistona Hallituksen esitystä johon Lastensuojelulakiin vuonna 2012 tehty muutos perustuu. Irlannissa ilmoitusvelvollisuus on tällä hetkellä osa ministeriön tekemää ohjeistusta, mutta sen kirjaamisesta virallisesti lakiin on tehty lakiehdotus aiemmin tänä vuonna. Käsittelen tätä kiinnostavaa ajankohtaista aihetta käyttäen aineistona kyseistä ohjeistusta ja sen pohjalta tehtyä lakiehdotusta.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheilla kaipasin apua Irlannin lainsäädännön lukemiseen ja lastensuojelujärjestelmän hahmottamiseen. Haastattelin tätä tarkoitusta varten Institute of Technology Tralee:ssa perhetyötä ja lastensuojelua opettavaa Fiona Mullinsia, joka on aiemmin työskennellyt HSE:lle, eli Irlannin terveys- ja sosiaaliviranomaisille lastensuojelun työkentällä. Hänen virkansa oli nimeltään "Information and Advice Officer". Hän opasti lasten ja nuorten kanssa toimivia tahoja pääasiassa Children First- ohjeistuksen noudattamisessa. Kyseisessä virassa toimivan henkilön tehtävänä on lisäksi luoda linkki HSE:n ja vapaaehtoistyö- ja yhteisöryhmien ja eri organisaatioiden välille. (Mullins 2012.)

Mullins oli minulle tärkeä paikallinen kontakti Irlannissa. Pyrin selvittämään hänen näkemystään siitä, miten hän määritteli lastensuojelun Irlannissa, ja kenen vastuulla lastensuojelu maassa on. Lisäksi Mullins auttoi minua hahmottamaan Irlannin lainsäädännön rakennetta, mikä helpotti varsinkin opinnäytetyöni kirjoituksen alkuvaiheilla lukemaan ja tulkitsemaan lakia oikein. Sain häneltä myös ohjausta Irlantilaisten kirjallisuuslähteiden valinnassa.

2.4 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tai tutkimuksen tekemisessä eettisyys liittyy usein tutkittavina olevien henkilöiden ja tahojen kunnioittamiseen, ja heidän oikeuksiensa ja henkilösuojansa turvaamiseen tiedonhankinnassa ja raportoinnissa. Kun tutkija kerää empiiristä tietoa, tulee hänen asettaa ihmisoikeudet tutkimuksensa ensisijaiseksi eettiseksi perustaksi. Tutkittavien itsemääräämisoikeutta ja anonymiteettia tulee kunnioittaa, ja heidän oikeutensa ja hyvinvointinsa tulee olla turvattuina tutkimusta tehdessä. (Tuomi 2008, 144-146.)

Koska opinnäytetyössäni ei kerätä empiiristä aineistoa, liittyy eettisyys tässä tapauksessa enemmänkin perusteelliseen tutkimuksen tekemiseen, ja tapaan raportoida tutkimuksen tuloksia (Tuomi 2008, 146). Epärehellisyyttä ja vilppiä tulee ehdottomasti välttää tutkimustyötä tehtäessä (Hirsjärvi ym. 2007, 25). Oikeilla lähdeviittauksilla, asianmukaisella tutkimusmenetelmän valinnalla, ja tutkimustulosten perusteellisella raportoinnilla tutkija varmistaa, että hän noudattaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä, ja siten pyrkii eettisyyteen (Tuomi 2008, 146). Toisten kirjoittaman tekstin plagiointi, eli luvaton lainaaminen, tulosten liiallinen yleistäminen tai kaunisteleminen, tai harhaanjohtava raportointi eivät kuulu hyviin tieteellisiin käytäntöihin (Hirsjärvi 2007, 26). Olen pyrkinyt noudattamaan näitä eettisiä lähtökohtia opinnäytetyöni jokaisessa vaiheessa.

Teoreettisen analyysin uskottavuus kulminoituu Tuomen (2008) mukaan siihen, kuinka pätevästi ja uskottavasti tutkimuksessa käytetään lähdeaineistoa (Tuomi 2008, 76). Pyrin opinnäytetyössäni käyttämään aina ensisijaisia lähteitä mikäli mahdollista. Olen myös valinnut huolella käyttämikseni lähteiksi sellaisia, jotka olisivat aiheen kannalta ja tieteellisesti relevantteja. Tutkimuksen tulee pyrkiä luomaan luotettavia tutkimustuloksia. Janesickin (2000) mukaan laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuteen pyrkiessä on tutkijan tärkeää esittää tutkimuksen kaikista vaiheista totuudenmukainen ja selkeä selostus (Janesick 2000, 393, Hirsjärvi 2007, 226 mukaan). Lukijalle tulee siis kertoa mahdollisimman avoimesti ja selkeästi aineiston tuottamisen olosuhteista. Sama pätee myös tulosten tulkintaan. Tutkijan tulee perustella tekemänsä tulkinnat ja selittää tekemiensä päätelmiensä taustat. (Hirsjärvi 2007, 228.)

Olen pyrkinyt opinnäytetyössäni esittämään avoimesti ja rehellisesti tutkimusaineiston keräämisen tavat, sekä perustelemaan jokaisen tekemäni johtopäätöksen tai tulkinnan. Olen myös pyrkinyt tukemaan omia tulkintojani mahdollisilla asiantuntijalainauksilla mikäli mahdollista. Kansainvälisyys ja vieraskielisyys ovat luoneet lisähaasteen etenkin tutkimusaineiston keräämiseen ja johtopäätösten tekemiseen. Olen tästä syystä kiinnittänyt erityistä huomiota tekemääni käännöstyöhön. Tällä olen pyrkinyt varmistamaan, että valmis opinnäytetyö olisi luonteeltaan mahdollisimman luotettava.

Vertailevaan työotteeseen liittyy kiinteästi kahden erilaisen maan vertailun mukanaan tuomat haasteet. Toiset tutkijat ovat esittäneet vertailuskeptisen näkökannan siitä, että vertailut ovat mahdollisia vain silloin, kun vertailevat kohteet ovat riittävän lähellä toisiaan. Tämän näkökulman mukaan esimerkiksi Pohjoismaiden välinen vertailu olisi mahdollista, kun taas esimerkiksi Suomen tai Ranskan välinen vertailu ei olisi erityisen hyödyllistä. (Kekkonen 2008, 34.) Kekkonen (2008) nostaa esille myös tälle vastakkaisen näkemyksen: miksi vertailla samankaltaisuutta? Hänen mukaansa katseen siirtäminen omasta maasta, tai läheisestä ja tutusta kohteesta, saattaa avata silmät uusille näkökulmille, ja luoda uusia kysymyksiä ja lähtökohtia tuleville hedelmällisille tutkimuksille. (Kekkonen 2008, 34.)

En kiellä sitä, että kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti toisistaan eriävien maiden ilmiöiden vertaaminen olisi haasteellista. Alapuron ja Armisen (2004) mukaan sekä kvantitatiivisessa että kvalitatiivisessa kansainvälisessä tutkimuksessa on lähes mahdotonta saada aikaiseksi päteviä yleistäviä johtopäätöksiä juuri siitä syystä, että erilaisia sosiaalisia todellisuuksia on hyvin vaikea verrata toisiinsa. Heidän mukaansa etenkin vertailevan tutkimuksen tekeminen ei ole yksinkertaista. Kussakin vertailussa kohteena olevassa yhteiskunnassa on omat kielensä, joiden sosiaaliset merkitykset eivät välttämättä ole toistensa kanssa yhteneviä. (Alapuro, Arminen 2004, 44, 45, 51.)

Tämä haaste näyttäytyi minulle etenkin silloin, kun ryhdyin vertailemaan lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamuksia. Erot Suomen ja Irlannin lainsäädännöissä vaikeuttivat selkeän vertailutuloksen muodostamista. Esimerkiksi lapsen suojaikäraja on Suomessa ja Irlannissa eri, samoin kuin seksuaalinen hyväksikäyttö on määritelty näissä maissa eri tavalla. Tästä syystä olen pyrkinyt korostamaan kunkin maan lainsäädännössä käytettyjä omia luokituksia ja määrittelyjä vertailua tehdessäni, vaikka olisinkin jo opinnäytetyön aiemmissa vaiheissa määritellyt käsitteet molempien maan näkökulmasta.

Tutkiessani lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyyttä Suomessa ja Irlannissa jouduin jälleen samankaltaisen kansainvälisen vertailun problematiikan eteen. Tilastot eivät olleet keskenään vertailukelpoisia, sillä ne oli luotu kunkin valtion omien tilastoluokitusten mukaisesti. En halunnut kuitenkaan jättää tilastoja pois opinnäytetyöstäni, sillä ne auttavat mielestäni lukijaa ymmärtämään käsittelemäni aiheen merkityksellisyyttä ja ajankohtaisuutta. Päädyin esittelemään kummastakin maasta saatavilla olevia tilastoja vertaamatta niitä kuitenkaan toisiinsa. Tämä oli tietoinen ratkaisu, jolla pyrin opinnäytetyöni luotettavuuden parantamiseen.

Olisin tuskin lähtenyt tekemään kahden erilaisen yhdyskunnan välistä vertailua, mikäli minulla ei olisi ollut jonkin asteista näkemystä kummankin maan lainsäädännöstä, ja sosiaali- ja terveysalan käytänteistä ennen opinnäytetyöni tekemisen aloittamista. Asuessani vuoden ajan Irlannissa, peilasin jatkuvasti heidän sosiaalipoliittista järjestelmänsä ja yhdyskuntarakenteitaan Suomen vastaaviin. Vaikka tutustuin esimerkiksi Irlannin sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteisiin ja lastensuojelun periaatteisiin jo ennen opinnäytetyöni kirjoittamista, koin tarvitsevani asiantuntija-apua näiden asioiden syvällisempään ymmärtämiseen.

Paikallinen asiantuntijakontaktini tuki tai auttoi uudelleen määrittelemään esimerkiksi maan lainsäädännöstä tekemiäni tulkintoja. Sain hänen haastattelunsa kriittiseen vaiheeseen, jossa aloin vasta keräämään Irlantia koskevaa aineistoa. Näin hänen apunsa ohjasi opinnäytetyötäni alusta asti oikealle tielle, ja näin auttoi minua pyrkimyksessäni kohti luotettavaa ja oikeellista tietoa sisältävää opinnäytetyötä.

3 LASTENSUOJELU JA LASTENSUOJELUILMOITUS

3.1 Lastensuojelu ja sen järjestämisvastuu Suomessa

Lastensuojelu Suomessa on osa kunnan sosiaalihuoltoa (Lastensuojelulaki 417/2007). Sosiaalihuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat Sosiaali- ja Terveysministeriölle. Samaa toimea toteuttavat Aluehallintovirastot omilla toimialueillaan. (Sosiaalihuoltolaki 710/1982.) Valtion tukema kunnallinen sosiaali- ja terveyshuolto on Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän perusta. Julkisen sektorin lisäksi palveluita tuottavat yksityiset yritykset. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2012.)

Kunnissa sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee järjestää lastensuojelu yhteistyössä kunnan hallintokuntien, ja muiden kuntien ja kuntayhtymien, viranomaisten, sekä muiden yhteisöjen ja laitosten kanssa. Lastensuojelun toteuttamisesta on vastuussa lapsen tai nuoren kotikunta. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Kunnan vastuulla on huolehtia siitä, että lastensuojelu järjestetään kunnassa ” — — tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina joina sitä tarvitaan.” (Lastensuojelulaki 417/2007 3:11§). Lastensuojelun tulee olla laadukasta, ja taata lastensuojelun tarpeessa oleville heidän tarvitsemansa tuki (Lastensuojelulaki 417/2007, 3:11§).

Kuntien sosiaalihuollon, ja kunnan muiden viranomaisten on seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia. Tämä tapahtuu ideaalisti toimivassa yhteistyössä, poistamalla kasvuolojen epäkohtia ja ehkäisemisellä ennalta niiden syntymistä. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2:7§.) Sosiaaliportin (2012) mukaan lasten hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ehkäisy tapahtuu monilla yhteiskunnallisilla toimilla, sillä monet yhteiskunnalliset päätökset vaikuttavat lapsiin. Esimerkiksi päivähoitopalvelujen järjestämisestä päättämisellä on suoranaiset vaikutukset lapsen arkeen. (Sosiaaliportti 2012.) Kunnan tulee kehittää palveluja, jotka tukevat lasten ja nuorten positiivista kasvua ja kehitystä. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan:

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustointia sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2:8§)

Kunnan on myös tarvittaessa järjestettävä erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille heidän kasvuaan ja kehitystään tukevaa toimintaa. Kuntien tulee myös ottaa huomioon lasten ja nuorten tarpeet ja toivomukset palveluja suunniteltaessa. (Lastensuojelulaki 417/2007 3:12§.)

Sosiaali- ja terveysministeriön (2012) mukaan lastensuojelu jakaantuu ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Kunnan peruspalveluissa tehtävä työ, kuten äitiys- ja lastenneuvolat, päivähoito, perhekeskukset, sekä opetus ja nuorisotyö ovat ehkäisevää lastensuojelutyötä. Nämä ovat universaaleja palveluita joihin lapsiperheet ovat oikeutettuja, eikä niiden hyödyntämiseen tarvita lastensuojelun asiakkuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.) Lastensuojelulain (417/2007) mukaan ehkäisevä lastensuojelu edistää ja turvaa lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä ja tukee vanhemmuutta. Ehkäisevällä lastensuojelulla pyritään puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. (Lastensuojelulaki 417/2007 1:3§.)

Suomen Lastensuojelulain (417/2007) mukaan ”lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia ” (Lastensuojelulaki 417/2007, 1:3§). Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun liittyy yleensä kunnan sosiaalitoimessa vireille tullut lastensuojeluasia. Lastensuojeluasia voi tulla vireille lastensuojelun työntekijän aloitteesta, lastensuojelun työntekijälle tehdystä lastensuojelutarpeen arvioinnista, ja lastensuojeluilmoituksesta tai hakemuksesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Lapsen vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Vanhempia tulee kuitenkin tukea tarvittaessa lastensuojelun toimenpitein. Lastensuojelun tulee edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia, ja lapsen etu on otettava aina ensisijaisesti huomioon lastensuojelun tarvetta arvioitaessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1:2§.) Lastensuojelu tulee myös toteuttaa mahdollisimman hienovaraisesti. Ensisijaisen tärkeäksi lastensuojelulaki nostaa sen, että lastensuojelua toteutettaessa otetaan ensisijaisesti huomioon lapsen etu. (Lastensuojelulaki 417/2007. 1:4§.)

Lastensuojelu voidaan myös käsittää suoraan lasten suojeluksi. Lasten suojelu perustuu kansainvälisiin oikeuksiin, jotka määrittellään YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Lasten suojelu ei ole siis ainoastaan lastensuojeluviranomaisten toimintaa. Lapsista huolehtiminen ja heidän elämänsä turvaaminen on paitsi viranomaisia, myös kaikkia kansalaisia koskettava asia. (Sosiaaliportti 2012.)

3.2 Lastensuojelu ja sen järjestämisvastuu Irlannissa

Myös Irlannissa lastensuojelu määrittellään pitkälti viranomaisten toteuttamaksi lastensuojelutyöksi. Kun Suomessa lastensuojelun suunnittelusta ja toteutumisesta vastaa Sosiaali- ja Terveysministeriö, Irlannissa tätä tehtävää hoitaa The Department of Children and Youth Affairs, DCYA. DCYA toimittaa lapsia ja nuoria koskevaa sosiaalihuollon suunnittelua ja ohjausta. (Children First 2011, 11.) Varsinaista käytännön lastensuojelutyötä Irlannissa toteuttaa Health Service Executive, HSE. Tällä tarkoitetaan viranomaisia, jotka ovat vastuussa julkisten terveys- ja sosiaalipalvelujen järjestämisestä. (Nestor 2009, 5.) HSE tarjoaa Irlannissa julkisia palveluita kaikenikäisille sairaaloissa, terveysasemilla ja yhteisöissä (HSE 2012).

Kesäkuuhun 2011 saakka lastensuojelun suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta vastasi Minister for Health. Kesäkuussa 2011 perustettu DCYA:n osasto vastaa nykyään niistä tehtävistä jotka ennen olivat tämän terveydestä vastaavan ministeriön vastuulla. (Department of Health 2012.) Osasto perustettiin palveluiden keskittämiseksi ja yhtenäistämiseksi. DCYA:n vastuulle siirtyi myös osa seuraavien ministeriöiden tehtävistä: Minister for Health, Minister Education and Skills, Minister for Justice and Law Reform, Minister for Community, Rural and Gaeltacht Affairs. (Nestor 2009, 5.)

HSE:llä on velvollisuus noudattaa Children First: National Guidance for the Protection and Welfare of Children- ohjeistusta (Children First 2011, 11). Children First on DCYA:n julkaisema tärkeä kansallinen ohjeistus toimiviin lastensuojelukäytänteisiin kaikille lasten ja nuorten parissa toimiville organisaatiolle. Children First (2011) korostaa terveysviranomaisten ja poliisin roolia lastensuojelussa. Nämä ovat kaksi tahoa, jotka ovat pääasiallisessa vastuussa lastensuojelun toteutumisesta Irlannissa. (Children First 2011, 11, 14.) Poliisin vastuulla on rikostutkinta ja kiireellisten,

sosiaalitoimen virantoimituksen ulkopuolella tulleiden ilmoitusten käsittely (Mullins 2012).

Mullins (2012) korostaa, että lastensuojelu Irlannissa ei ole pelkästään viranomaisten työtä, vaan sen tulisi olla jokaisen kansalaisen ja yhteisän tehtävä. Myös ministeri Frank Fahey korostaa, että lastensuojelu on jokaisen vastuu. Hän kirjoittaa Children First (1999) esipuheessa näin: “One important point is that everyone has a duty to protect children and that this is not simply the job of social workers and other health professionals.” (Children First. 1999, 11.)

Child Care Act (1991) käsittelee Health Board-nimisten alueellisten terveydenhoitoyksiköiden vastuuta lähinnä avohuollon ja sijaishuollon järjestäjinä. Health Board-yksiköt korvattiin vuonna 2005 HSE:lla. Child Care Act:issa (1991) käsiteltäviä Health Board:ien velvollisuuksia voidaan siis tässä yhteydessä käsitellä HSE:n velvollisuuksina. (Department of Health 2012.) Children Care Act (1991) mukaisesti HSE:lla on velvollisuus olla avoin kaikelle saadulle tiedolle joka koskee lapsen hyvinvointia. Heidän tulee suhtautua tutkivasti ja avoimesti informaatioon, joka liittyy lapsen hyväksikäyttöön, laiminlyöntiin tai niiden epäilyyn. HSE:n velvollisuus on Child Care Act (1991) mukaisesti edistää lapsen hyvinvointia, tarjota lapselle riittävää tukea ja huolenpitoa, ja laittaa lapsen etu aina ensisijaiseksi.

Mikäli HSE havaitsee, että lasta hyväksikäytetään tai laiminlyödään, ja lapsi tarvitsee tukea ja suojelua jollaista hän ei tule HSE:n arvion mukaan saamaan ilman oikeuden päätöstä, määrää oikeus joko avohuollon tai sijaishuollon toimenpiteitä, joiden järjestämisestä HSE vastaa. Child Care Act (1991) asettaa myös poliisille velvollisuuden ottaa lapsi haltuunsa mikäli heillä on syytä epäillä, että lapsen terveys ja hyvinvointi on välittömän ja vakavan uhan alla. (Child Care Act 1991.)

3.3 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen Suomessa

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäily voi herätä kolmea kautta: lapsen läheisen aikuisen esittämänä huolena lapsen hyvinvoinnista, lapsen omasta kertomuksesta, tai muun tutkimuksen yhteydessä (Antikainen 1994, 95). Lastensuojelullisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä vain, mikäli lapseen kohdistunut rikos tulee perheen

ulkopuolisten aikuisten tietoon ja johtaa asianmukaisiin toimenpiteisiin. Tämän, ja lapsen rikosoikeudellisen suojan takaamiseksi tarvitaan lastensuojeluilmoitusta. (Hirvelä 2007, 36.)

Suomessa lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa lastensuojelutarvetta epäilevä, esimerkiksi lapsen läheiset tai naapurit. Heillä ei kuitenkaan ole velvollisuutta tähän. Vaikka Suomessa ei ole yleistä ilmiantovelvollisuutta, on huomattava, että Rikoslain (1889/39) mukaan on rangaistava teko jättää ilmoittamatta viranomaiselle törkeästä rikoksesta, kuten lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske lähiomaisia. (Rikoslaki 1889/39, 15:10§.) Ilmoitusvelvollisuus ei myöskään koske jo tapahtuneita rikoksia, vaan rikoksia jotka ovat hankkeilla, ja jotka olisi vielä mahdollista estää (HE 6/1997).

Suomessa Lastensuojelulain (417/2007) mukaan ilmoitusvelvollisia salassapitosäännösten estämättä ovat seuraavien organisaatioiden ja toimijoiden palveluksessa tai luottamustoimessa, toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina olevat henkilöt:

- 1) Sosiaali- ja terveydenhuollon;
- 2) opetustoimen;
- 3) nuorisotoimen;
- 4) poliisitoimen;
- 5) Rikosseuraamuslaitoksen;
- 6) palo- ja pelastustoimen;
- 7) sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan;
- 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjän;
- 9) seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan;
- 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen;
- 11) hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön; taikka
- 12) koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön

sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt
(Lastensuojelulaki 417/2007, 5:25§.)

Edellä mainittujen henkilöiden tulee viipymättä ja salassapitosäännösten estämättä tehdä lastensuojeluilmoitus mikäli he ovat työssään saaneet aiheutta epäillä lapsen olevan altistunut kehitystä vaarantaville olosuhteille, tai lapsi on erityisessä hoidon ja huolenpidon tarpeessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 5:12§.)

Ilmoitusvelvollisuus tehdään kunnan sosiaalitoimistoon puhelimitse, kirjallisesti tai henkilökohtaisesti. Ilmoitusta ei pidä tehdä sähköpostitse tietojen arkaluontoisuuden

vuoksi. Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen on olemassa valmiita lomakkeita. Niiden käyttämistä ei edellytetä, mutta ne voivat helpottaa ilmoituksen tekemistä. Jos ilmoitusvelvollinen henkilö kokee epävarmuutta siitä, tulisiko hänen tehdä lastensuojeluilmoitus, voi hän kysyä neuvoa kunnan lastensuojeluviranomaiselta lapsen henkilöllisyyttä ilmaisematta. (Sosiaaliportti 2012.)

Suomessa ilmoitusvelvollisuus on vahvasti laissa määrätty, mutta sitä vahvisti entisestään vuonna 2012 voimaan tullut lakimuutos. Lastensuojelulakiin tehty muutos velvoittaa lastensuojeluviranomaiset ja muut lastensuojelulain 25§:ssä tarkoitetut henkilöt tekemään salassapitosäännösten estämättä ilmoitus suoraan poliisille, kun heillä on syytä epäillä lapsen kohdistunutta Rikoslaissa (39/1889) säädettyä seksuaalirikosta.

Uudistus perustuu Hallituksen esitykseen (HE 282/2010) ja sitä koskevaan lakivaliokunnan mietintöön (LaVM 43/2010). Esityksen tarkoituksena oli saattaa kansallisesti voimaan Euroopan Neuvoston Yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (HE 282/2010, 5). Esityksessä (He 282/2010) ehdotettiin seuraavaa:

Muun ohessa sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen ja nuorisotoimen palveluksessa oleville henkilöille sekä kaikille terveydenhuollon ammattihenkilöille säädettäisiin oikeus tehdä salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä kahdeksatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunutta seksuaalirikosta. (HE 282/2010, 1-2.)

Ennen uudistuksen kirjaamista lakiin oli voimassa menettely jossa viranomainen teki lastensuojeluilmoituksen kunnan sosiaalitoimesta vastaavalle viranomaiselle, ja hän oli velvollinen ilmoittamaan siitä poliisille. Uudistuksen tarkoituksena oli nopeuttaa esitutkinnan aloittamista. (He 282/2010, 10.)

3.4 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen Irlannissa

Irlannissa Children First velvoittaa kaikkia lapsen terveydenhuollon, kasvatuksen ja muiden lasten ja nuorten parissa toimivia ammattilaisia tarkkailemaan merkkejä lapsen laiminlyönnistä ja hyväksikäytöstä. Heidän tulee ottaa yhteyttä HSE:ehen mikäli heillä

on syytä epäillä, että lasta laiminlyödään tai hyväksikäytetään. Heidän tulee tarvittaessa tehdä virallinen lastensuojeluilmoitus, ja toimia yhteistyössä osallistuen kokouksiin ja tapaamisiin jakaakseen tietoa ja osallistuakseen päätöksentekoon. (Children First 2011, 2.)

Mullinsin (2012) mukaan tämä HSE:n viranomaisen jolle yhteydenotto tehdään on yleensä sosiaalityöntekijä (Mullins 2012). Se ketkä, ja mikä yksikkö tutkii lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvät epäilyt, vaihtelee alueittain. Joillakin alueilla HSE järjestää tätä palvelua sairaaloissa, ja toisissa yhteisön sisällä. (Minister for Children and Youth Affairs, 2008, 11.) Jokaisessa organisaatiossa tulee olla nimetty henkilö, joka toimii yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa lastensuojelun asioissa. Sama nimetty henkilö on myös se taho, jonka puoleen henkilökunta voi kääntyä, mikäli he epäilevät lapsen laiminlyöntiä tai hyväksikäyttöä. Tämä nimetty henkilö on vastuussa suorittamaan jatkotoimenpiteet, ja viimeistään tässä vaiheessa tekemään virallisen lastensuojeluilmoituksen. (Children First 2011, 4-5.)

Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä puhelimitse, kasvotusten tai kirjallisesti. Ennen kuin henkilö päättää tulisiko hänen tehdä virallista lastensuojeluilmoitusta, olisi hänen toivottavaa keskustella terveydenhuollon ammattilaisen tai HSE:n viranomaisen kanssa. Lasten parissa toimivien sosiaali-alan ammattilaisten ja vapaaehtoisten tulee käyttää lastensuojeluilmoituksen tekoon HSE:n virallista raportointilomaketta. Näin tulee menetellä vaikka ilmoitus olisi ensin tehty puhelimitse. (Children First 2011, 26.)

Mullins (2012) kertoo että sosiaalityöntekijöiden virka-aika on lähes poikkeuksetta aamuyhdeksästä iltaviiteen. Tämän virka-ajan ulkopuolella ilmoitukset tulee tehdä viipymättä suoraan poliisille. Ilmoituksen saatuaan sosiaalityöntekijä harkitsee miten edetä tilanteessa, ja onko lapsen hyvinvointi uhattuna. Sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa ottaa yhteyttä erityiseen tahoon, joka on erikoistunut tutkimaan onko lapsi altistunut seksuaaliselle hyväksikäytölle. (Mullins 2012.)

Children First:in (2011) mukaan myös yhteisö on vastuussa lapsen hyvinvoinnista, joten kaikkien tulisi ottaa vastuu raportoida mahdollisista laiminlyönnin tai hyväksikäytön epäilyistä. Children First (2011) onkin suunniteltu rohkaisemaan ihmisiä raportoimaan huolensa ja epäilynsä HSE:n lapsi- ja perhepalveluille. Lastensuojeluilmoitusta tehtäessä on tärkeintä asettaa ensisijaiseksi lapsen etu, ja ilmoitus tulee tehdä viipymättä. Myös henkilö, jota on syytä epäillä hyväksikäytöstä vaikka uhreina olevia

lapsia ei ole voitu nimetä, tulee raportoida HSE:n lapsi- ja perhepalveluille. (Children First 2011, 2, 4, 13.)

Criminal Justice Act (2006) asettaa viranomaisille ja lapsen huollosta tai huolenpidosta vastuussa oleville vastuun suojella lasta seksuaaliselta hyväksikäytöltä määrittelemällä:

A person, having authority or control over a child or abuser, who intentionally or recklessly endanges a child by -

a) causing or permitting any child to be placed or left in a situation which creates a substantial risk to the child of being a victim of serious harm or sexual abuse.

b) failing to take reasonable steps to protect a child from such a risk while knowing that the child is in such situation.

is guilty of an offence. (Criminal Justice Act 2006.)

Laissa siis kriminalisoidaan lapsen huoltajan tai lapsesta vastuussa olevan henkilön epäonnistuminen lapsen suojelemisessa vakavalta haitalta tai seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Tästä rikoksesta minimirangaistuksena on sakko, ja maksirangaistuksena 10-vuoden vankeusrangaistus. (Criminal Justice Act 2006.)

Voidaan siis päätellä, että Irlannissa lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus on monisyinen asia. Toisaalta ilmoitusvelvollisuus on määritelty ministeriön ohjeistuksessa, eli Children First:issä, mutta toisaalta Children First:illä ei ole tällä hetkellä lain velvoitetta. (Children First 2001, 13, Nestor 2009, 6). Poliisilla ja HSE:lla on kuitenkin erityinen lain velvoite noudattaa Children First:iä, sillä siinä heille määritellyt lastensuojeluun liittyvät velvollisuudet ovat myös Child Care Act (1999) - laissa määritellyjä. (Children First 2011, 2, 19, 20, 58)

Irlannin lastenasiamiehen (2012) mukaan Irlannin lainsäädäntö ei ole riittävä lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden suhteen. Lastenasiamies (2012) esittää, että tiedossa on useita vakavia tapauksia, joissa lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ilmoittamisessa on epäonnistuttu. Ongelmana on lastenasiamiehen (2012) mukaan se, että Irlannin lainsäädäntö ei kriminalisoi pelkästään lapsen seksuaalisen hyväksikäytön raportoinnissa epäonnistumista, vaan asiaan täytyy liittyä lisäksi muita raskauttavampia seikkoja, kuten lapsen hyvinvoinnin tahallinen vaarantaminen. (Ombudsman of Children 2012, 5-6.)

Lapsien ja nuorten asioita käsittelevä ministeriö julkaisi Children First- lakiesityksen 25. huhtikuuta vuonna 2012. Esityksessä puolletaan The Children First- lain säätämistä. Lain myötä osa ministeriön julkaisemaa Children First- ohjeistusta siirrettäisiin

virallisesti lakiin. Lakiehdotuksessa ehdottiin, että lapsen- ja nuorten kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden ja vapaaehtoisten tulisi lain määräämänä tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli heillä työssään ilmenee syytä epäillä lapsen laiminlyöntiä tai hyväksikäyttöä. (Department of Children and Youth Affairs 2012b.) Käsittelen tätä lakiehdotusta tarkemmin opinnäytetyön luvussa 4.3.

4 LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄSIKÄYTTÖ SUOMEN JA IRLANNIN LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ JA KANSAINVÄLISISSÄ SOPIMUKSISSA

4.1 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö kansainvälisissä sopimuksissa

Suomi allekirjoitti Euroopan neuvoston yleissopimuksen Lanzarotella pidetyssä Euroopan neuvoston Oikeusministerikokouksessa 25 päivänä lokakuuta 2007. Suomi ei ole ratifioinut yleissopimusta, mutta se tuli Suomessa voimaan 1. lokakuuta 2011. (539/2011.) Ratifiointi tarkoittaa valtion sitoutumista muuttamaan omat kansalliset lait ja toimintansa sopimuksen mukaisiksi (Ulkoasiainministeriö 2006).

Myös Irlanti on allekirjoittanut yleissopimuksen, mutta ei ole vielä ratifioinut sitä. Irlannin Lastenasiainmiehen mukaan Irlanti on aikeissa rafioida yleissopimuksen tulevaisuudessa, ja mahdollinen uusi lainsäädäntö tai lainsäädäntömuutokset tulee suunnitella tämä mielessä pitäen. (Ombudsman of Children 2012, 57.) Irlannissa käsitellään tällä hetkellä merkittäviä lakimuutosehdotuksia. Euroopan neuvoston yleissopimuksen periaatteisiin sitoutuminen, ja niiden sisällyttäminen uusiin lakeihin on osa lakiehdotusten myötä käytävää keskustelua. (Ombudsman of Children 2012, 57.)

Euroopan neuvoston yleissopimus oli pitkäaikaisen työn tulos. Euroopan neuvoston ministerikomitea asetti maaliskuussa 2006 asiantuntijakomitean tarkastelemaan olemassa olevien lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä suojelevien kansainvälisten asiakirjojen täytäntöönpanoa. Tarkoitus oli arvioida, tulisiko asiakirjoja täydentää, tai mahdollisesti luoda uusia. Mikäli tämä katsottaisiin tarpeelliseksi, tulisi asiantuntijakomitean valmistella uusi kansainvälinen asiakirja. Asiantuntijakomitea päätyi valmistelemaan uuden yleissopimuksen loppuvuonna 2006 ja alkuvuonna 2007. Yleissopimus täydentää kansainvälisten sopimusten, kuten YK:n yleissopimuksen lapsen oikeuksista, ja sen valinnaisen pöytäkirjan määräyksiä. (HE 282/2010.)

Yleissopimuksen taustalla on lapsen kohdistuvien seksuaalirikosten vaikutus lapsen terveydelle ja psykososiaaliselle kehitykselle, sekä lapsen kohdistuvien

seksuaalirikosten määrän kasvaminen etenkin informaatio- ja viestintäteknologian lisääntyneen käytön vuoksi. Yleissopimuksessa korostetaan kansainvälistä yhteistoiminnan tarvetta rikosten torjuntaan ja estämiseen. Yleissopimus edustaa Euroopan neuvoston viimeaikaista pyrkimystä saada aikaan erittäin laaja-alaisia rikosoikeuden yleissopimuksia, joihin kootaan kaikki keskeinen aihepiiriä koskeva sääntely. (HE 282/2010.)

Yleissopimuksen kansallinen voimaansaattaminen edellytti Suomessa lainsäädäntömuutoksia. Hallitus julkaisi vuonna 2010 esityksen eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 282/2010.) Yleissopimukseen liittyminen ei kuitenkaan edellytä kaikkia lainmuutoksia, joita Hallituksen esityksessä (282/2010) esitetään, vaan: ”Tämä koskee muun ohessa seksuaalisen teon määritelmää ja lapsiin kohdistuvista hyväksikäyttörikoksista tuomittavia rangaistuksia” (HE 282/2010).

Yleissopimuksen noudattamiseksi Hallituksen esityksessä (282/2010) ehdotettiin seuraavia asioita. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistus korotettaisiin neljäksi kuukaudeksi vankeutta. Sukupuoliyhteyden sisältävät hyväksikäyttörikokset luokiteltaisiin törkeäksi lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. Enimmäisrangaistus seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta korotettaisiin yhdestä vuodesta kahdeksi vuodeksi vankeutta. Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin lapsipornografian valmistamiseksi lisättäisiin lakiin rangaistavaksi. Rangaistussäännökset lapsipornografiasta täydennettäisiin ja täsmennettäisiin. Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan tai tallenteen hallussapito ja katsominen katsottaisiin rikokseksi yhtälailla kuin kuvan levittäminen. Henkilö voitaisiin määrätä liiketoimintakieltoon, mikäli hän on liiketoiminnassa syylistynyt pornografiarikokseen tai alaikäiseen kohdistuneeseen paritus- tai ihmiskaupparikokseen. (HE 282/2010.)

Lisäksi seksuaalisen teon määritelmästä poistettaisiin edellytys, että tekijän tulee tavoitella seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä, jotta teko olisi rangaistava. Säännös syyteoikeuden erityisestä vanhentumisesta täydennettäisiin siten, että paritus, törkeä paritus, seksuaalinen hyväksikäyttö, lapseen pakottaminen seksuaaliseen tekoon, ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa vanhentuisivat aikaisintaan uhrin ollessa

kaksikymmentäkahdeksanvuotias. Lisäksi ehdotettiin, että myös sakkorangaistukset pornografia ja seksuaalirikoksista merkittäisiin lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisessä käytettävään rikosrekisteriotteeseen. Muutosehdotus tehtiin myös siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen ja nuorisotoimen palveluksessa oleville henkilöille, ja muille terveydenhuollon ammattihenkilöille, annettaisiin oikeus ja velvollisuus salassapitovelvollisuuden estämättä tehdä ilmoitus suoraan poliisille, kun heillä on työtehtävässään ilmennyt syytä epäillä alaikäiseen kohdistunutta seksuaalirikosta. (ks 3.3) (HE 282/2010.)

Euroopan neuvoston yleissopimus tuli Suomessa voimaan heinäkuun 2011 alussa, kun Hallituksen esitykseen (282/2010) perustuva Laki lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (539/2011) astui voimaan. Tässä laissa määrätään lokakuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset olevaksi lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut (539/2011). Edellä esitetyt muutosehdotukset astuivat siis voimaan Suomessa vuonna 2011.

Euroopan Neuvoston Yleissopimusta tunnetumpi, YK:n lasten oikeuksien sopimus on YK:n laajimmin kansainvälisesti ratifioitu ihmisoikeussopimus. Yleissopimus muodostaa lapsen oikeuksille kansainvälisen standardin. (Humppi, Ellonen 2010, 24.) Yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Sopimuksessa luetellaan ihmisoikeudet jotka lapsilla tulee olla, ja velvoittaa sopimuksen ratifioineita valtioita huolehtimaan näiden oikeuksien toteutumisesta. (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights 1989.)

Sopimuksen 42. artiklassa veloitetaan sopimusvaltiot tiedottamaan aktiivisesti lapsille ja aikuisille ihmisoikeuksista ja yleissopimuksen periaatteista ja määräyksistä. Yleissopimuksen 4. artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee yleissopimuksen toteuttamiseksi ryhtyä kaikkiin yleissopimuksien periaatteiden mukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin. Yleissopimuksen 19. artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee ryhtyä edellä mainittuihin, sekä sosiaalisiin, että koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta väkivallalta, vahingoittamiselta, laiminlyönniltä, pahoinpitelyltä, tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Yleissopimuksen 34. artiklassa määrätään selkeästi, että sopimusvaltioiden tulee suojella lasta seksuaalisen riistolta ja

hyväksikäytöltä. (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights 1989.)

Sopimusvaltioiden tulee estää kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimilla lapsen houkutteleminen tai pakottaminen laittomiin seksuaalisiin tekoihin, lapsen hyväksikäyttöä prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalisessa toiminnassa, tai lapsen hyväksikäyttöä pornografisiin tarkoituksiin. Yleissopimuksen 36. artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee suojella lasta hänen hyvinvointiaan uhkaavilta hyväksikäytön muodoilta. (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights 1989.)

Suomessa Yleissopimus ratifioitiin vuonna 1991. Samana vuonna astui voimaan Laki lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (1991/1129) sekä Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta. (1991/60.) Sopimusvaltiot antavat YK:n lapsen oikeuksien komitealle viiden vuoden välein määräaikaissäraportin sopimuksen noudattamisesta ja lapsen oikeuksien toteutumisesta. Suomi on esittänyt raporttinsa vuosina 1998, 2003 ja 2008. (Ulkoasiainministeriö 2006.)

Irlanti ratifioi Lapsen oikeuksien yleissopimuksen vuosi Suomen jälkeen vuonna 1992. Irlanti on esittänyt raporttinsa YK:n lasten oikeuksien komitealle sopimuksen täytäntöönpanosta vuosina 1998 ja 2006. Komitea havaitsi molempien raporttien myötä puutteita sopimuksen täytäntöönpanossa. Irlannin Lastenasiamies julkaisi vuonna 2007 raportin jossa käsitellään niitä ongelmia ja haasteita, joita Irlanti on kohdannut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksien täytäntöönpanossa. (Ombudsman of Children 2007, 5-6.) Raportin tavoitteena on paikallistaa vajaavaisuuksia Irlannissa niissä lasten ja nuorten oikeuksissa, jotka taataan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa. Raportti vastaa YK:n lapsen oikeuksien komitean huomioihin sopimuksen täytäntöönpanon puutteellisuudesta. (Ombudsman of Children 2007, 5-6.)

Raportin mukaan Irlanti on epäonnistunut monin tavoin lapsen suojelussa laiminlyönniltä ja hyväksikäytöltä. Ongelmia on ilmennyt etenkin ennakoivassa työssä, tiedonvälittämisessä ja Children First- kansallisen ohjeistuksen täytäntöönpanossa ja valvonnassa. Koska Children First-ohjeistus suunniteltiin suojelemaan lasta

hyväksikäytöltä ja laiminlyönniltä, puutokset sen täytäntöönpanossa ja noudattamisessa ovat vakava ongelma. (Ombudsman of Children 2007, 25.)

Raportin (2007) mukaan on huomattava, että ensinnäkin, Children First ei päde yksityisiin lastenhoidon yksiköihin, ja toiseksi, on dokumentoitu tapauksia joissa ohjeistusta ei ole noudatettu niissä yksiköissä, joita Children First koskee. Laajempaan ongelmana on myös Irlannin Hallituksen epäonnistuminen menneisyyden virheistä oppimisessa. Hallitus ei ole kyennyt hyödyntämään useita tiedusteluja ja raportteja, jotka ovat paikallistaneet virheitä lastensuojelun toteuttamisessa, ja esittäneet muutosehdotuksia niiden parantamiseksi. (Ombudsman of Children 2007, 25.)

Irlannin osalta uusiin raportti joka käsittelee aikaa vuodesta 2006 vuoteen 2011 on tarkoitus esittää YK:lle vuonna 2012. Tämän raportin valmisteluun perustettiin oma työryhmä, joka tapasi ensimmäisen kerran joulukuussa 2011. Vuonna 2012 julkaistavassa raportissa tullaan esittämään, millä toimilla Irlanti on laittanut YK:n lasten ihmisoikeuksien yleissopimusta täytäntöön, ja mitkä ovat jatkosuunnitelmat vuodesta 2012 eteenpäin. (Department of Children and Youth Affairs 2012a.)

Ajoitus raportin tekemiselle ei voisi olla otollisempi, sillä Irlannin lastensuojelun lainsäädäntö on tällä hetkellä murroksessa. On mielenkiintoista nähdä, mikä on työryhmän näkemys jatkosuunnitelmista vuodesta 2012 eteenpäin, sillä mahdollisen Children First- lain sisällöstä on ollut hyvinkin eriäviä mielipiteitä Irlannin hallituksen komiteamietinnöissä. (Houses of the Oireachtas 2012.)

4.2 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön määrittely ja muodot Suomen lainsäädännössä

Lastensuojelun peruseriaatteet määritellään pääosin Lastensuojelulaissa (2007/417), mutta myös Laissa Lasten Huollosta ja Tapaamisoikeudesta (1983/361). Lastensuojelulaissa (2007/417) lapseksi määritellään alle 18-vuotias, ja nuoreksi 18-20-vuotias henkilö. Lastensuojelulain (2007/417) 1. luvun 4§:n mukaan: ”Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia”. Lastensuojelun tulee pyrkiä lapsen ja hänen perheensä ongelmien ehkäisyyn ja riittävän aikaiseen puuttumiseen havaittuihin ongelmiin. Lapsen etu tulee kaikissa toiminnaissa olla aina ensisijainen. (Lastensuojelulaki 2007/417, 1:4§.) Laissa lasten huollosta ja

tapaamisoikeudesta (1983/361) määritetään lapsen huollon tarkoituksiksi turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lasta ei ole lupa kurittaa ruumiillisesti tai kohdella muutoin loukkaavalla tavalla. Lapsen tulee saada osakseen ikään ja kehitystasoon nähden riittävää valvontaa ja huolenpitoa. (Laki Lasten Huollosta ja Tapaamisoikeudesta 1983/361.)

Suomessa ei ole erikseen lakia seksuaalisesta hyväksikäytöstä vaan sen kriminalisointi sisältyy Rikoslakiin (1889/39). Rikoslain 20. luvussa kriminalisoidaan lapsiin kohdistuvat fyysistä kontaktia edellyttävät teot, joihin seksuaalinen hyväksikäyttökin kuuluu (Rikoslaki 1889/39). Rikoslain (1889/39) lapsen seksuaalisen hyväksikäytön kriminalisointi perustuu ensisijaisesti ikärajoihin sekä lapsen kehitystason arviointiin (Humpi, Ellonen 2010, 24). Suojaikäraja on Rikoslain (1889/39) mukaan yleensä 16 vuotta, mutta kodin sisäisessä ja laitoksissa tapahtuvassa seksuaalisessa hyväksikäytössä se on 18 vuotta (Rikoslaki 1889/39).

Rikoslain 20.luvun mukaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tarkoittaa lapsen kehitystä mahdollisesti vahingoittavaa seksuaalista tekoa nuoremman kuin 16 vuotiaan lapsen kanssa (Rikoslaki 1889/39, 20:6§). Rikoslain (1889/39) 20.luvussa määritellään että ”Seksuaalisella teolla tarkoitetaan tässä luvussa sellaista tekoa, joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen” (Rikoslaki 1889/39, 20:10§).

Seksuaalisen teon käsite ei ole helposti määriteltävissä. Teon seksuaalisuus on hyvin paljon sidoksissa teko-olosuhteisiin (HE 1997:6, 188-189). Kohteena olevan henkilön kypsyys ja ikä vaikuttavat siihen millainen käytös katsotaan hyväksikäytöksi (HE 1997: 6, 177-178). Mikäli lapseen kohdistuu seksuaalisen hyväksikäytön ohella muita seksuaalirikoksia joihin liittyy väkivallan käyttöä, voi rikosnimike olla pakottaminen seksuaaliseen tekoon, pakottaminen sukupuoliyhteyteen, raiskaus, tai näiden yrittäminen (Rikoslaki 1889/39, 20: 1-4§).

Seksuaalisen teon tekeminen myös nuoremman kuin 18 vuotiaan lapsen kanssa lasketaan lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi, mikäli tekijä on lapsen kanssa samassa taloudessa asuva lapsen vanhempi, tai vanhempaan rinnastettavissa oleva henkilö (Rikoslaki 1889/39, 20:6§). Rikoslain (1889/39) 20. luvussa täsmennetään kuitenkin, että lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä tai törkeänä lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoa, jolla ei loukata kohteena olevan henkilön seksuaalista

itse määräämisoikeutta, tai tekoa jonka osapuolten iässä sekä psyykkisessä ja fyysisessä kypsyydessä ei ole merkittävää eroa (Rikoslaki 1889/39, 20:7a§).

4.3 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön määrittely ja muodot Irlannin lainsäädännössä

Irlannissa Children First (2011) kategorisoi lapsen hyväksikäytön neljään tyyppiin: laiminlyöntiin, henkiseen hyväksikäyttöön, fyysiseen hyväksikäyttöön sekä seksuaaliseen hyväksikäyttöön (Children First 2011, 21). Samoin kuin Suomen Rikoslain (1889/39), Children First:in mukaan lasten seksuaalista hyväksikäyttöä on lapsen käyttö seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi. Tämä voi tarkoittaa lapsen nähden tapahtuvaa seksuaalista toimintaa, lapsen tarkoituksellista koskettelua seksuaalisen mielihyvän saavuttamiseksi, lapsen läsnä ollessa tapahtuvaa masturbaatiota, lapsen kanssa tapahtuvaa yhdyntää, tai alle 17 vuotiaan ja aikuisen välistä tapahtuvaa seksuaalista kanssakäymistä. (Children First 2011, 21.)

Myös lapsen hyväksikäyttäminen seksuaaliseen tarkoitukseen valokuvaamalla, videokuvaamalla, tai rohkaisemalla prostituutioon tai muuhun seksuaaliseen toimintaan, määritellään seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. Seksuaalista hyväksikäyttöä on myös seksuaalinen kanssakäyminen alle 17-vuotiaan lapsen kanssa, vaikka hän olisi siihen suostuvainen. (Children First 2011, 21.) Rikosoikeudellisessa mielessä seksuaalinen suojaikäraja Irlannissa on 17 vuotta, kun taas Suomessa suojaikäraja on yleensä 16 vuotta, mutta kodin sisäisessä ja laitoksissa tapahtuvassa seksuaalisessa hyväksikäytössä se on 18 vuotta (Children First 2011, 11, Rikoslaki 1889/39).

Kuten Suomessa, Irlannissa ei ole yhtä erillistä lakia joka koskisi yksistään lasten seksuaalisen hyväksikäytön kriminalisointia. Henkilöä voidaan teosta riippuen syyttää raiskauksesta, seksuaalisesta ahdistelusta, törkeästä seksuaalisesta ahdistelusta, tai joistain lapsiin liittyvistä rikoksista. Vuoteen 2006 asti nuoremman kuin 17 vuotiaan kanssa käytyyn seksuaaliseen kanssakäymiseen liittyvät syytökset käsiteltiin Irlannin Criminal Law (Amendment Act) (1935) määrittelemällä tavalla. (Citizens Information Board 2012.) Irlannin vuoden 1935 rikoslakia on muokattu ja täsmennetty moneen

kertaan. Vuosi 2006 oli käänteen tekevä lastensuojelun suhteen, sillä tällöin Korkein oikeus totesi rikoslain (1935) ensimmäisen osan perustuslain vastaiseksi ja tämä osa kumottiin (Supreme Court of Ireland 2006.) Vuonna 2006 astui voimaan Criminal Law (Sexual Offences)-laki joka korvasi vuoden 1935 rikoslain ensimmäisen ja myös toisen osan. Criminal Law (Sexual Offences) Act kriminalisoi seksuaalisen teon tai seksuaalisen teon yrittämisen nuoremman kuin 17 vuotiaan lapsen kanssa. Tätä rikosta kutsutaan lapsen seksuaaliseksi häpäisemiseksi (defilement). (Criminal Law Sexual Offences Act 2006.)

Seksuaalisella teolla tarkoitetaan tässä tapauksessa yhdyntää kahden ei naimisissa olevan henkilön välillä, tai muuta seksuaalista tekoa, joka voidaan rinnastaa törkeään seksuaaliseen ahdisteluun. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006.) Nuorempaa kuin 17-vuotiasta lasta ei voida syyttää tästä rikoksesta pelkästään sillä perusteella, että hän on ollut seksuaalisessa kanssakäymisessä. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006). T Vuodesta 2006 lähtien myös Irlannissa on kriminalisoitu törkeä lapsen hyvinvoinnista piittaamattomuus. The Criminal Justice Act-lain mukaisesti tähän rikokseen voi syyllistyä henkilö, joka toimii lapsen huoltajana, tai on muutoin vastuussa lapsesta. (Criminal Justice Act 2006.)

Irlannissa eletään mielenkiintoisia, muutoksen aikoja liittyen lastensuojelun lainsäädäntöön. Jo aiemmin esille nostamani Children First- ohjeistus on mahdollisesti siirtymässä osaksi Irlannin lainsäädäntöä. Kesäkuussa 2012 julkaistiin Children First-lakiehdotus, joka ehdottaa osaa Children First- ohjeistuksesta kirjattavaksi lakiin (Department of Children and Youth Affairs 2012b). Children First- ohjeistus on ollut Irlannin lastensuojelun kulmakiviä sen ensimmäisen version julkaisemisesta saakka (Mullins 2012). Ensimmäinen Children First- ohjeistus julkaistiin vuonna 1999 (Children First 1999, 2).

Children First suunniteltiin osoittamaan mitä hallitus odottaa HSE:ltä, ja muilta virastoilta jotka työskentelevät lastensuojelun liittyvien lakien alaisina. Sen tarkoitus oli velvoittaa terveysviranomaiset ja poliisi toimimaan lapsen edun mukaisesti, ja huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista, kiinnittäen erityistä huomiota tilanteisiin, joissa lapsi saattaisi kohdistua vaaralle. (Nestor 2009, 5-6.) Children First:in toivottiin avustavan ihmisiä lapsen hyväksikäytön ja laiminlyönnin tunnistamisessa ja siitä raportoinnissa. Sen yksi tarkoitus oli luoda lasten parissa toimiville ammattilaisille ohjeistus ja pohja hyviin ammattikäytäntöihin. Lisäksi sen toivottiin auttavan

kaikenkokoisia organisaatioita parantamaan heidän lasten ja nuorten suojeluun liittyviä käytäntöjään. (Nestor 2009, 6.) Vuoden 1999 Children First- ohjeistuksessa korostettiin, että lastensuojelun ammattilaisten tulee toimia yhteistyössä huolehtiakseen lapsen edun toteutumisesta. (Children First 1999, 11.)

Vuonna 2008 Lasten ja nuorten asioista vastaava ministeriö julkaisi raportin Children First:in täytäntöönpanon ja toteuttamisen onnistumisesta. Raportissa esitettiin, että Children First:in täytäntöönpanossa oli vakavia ongelmia, jotka eivät johtuneet Children First:ista itsestään, vaan paikallisten käytäntöjen ja hallintorakenteiden eroavaisuuksista. Raportin mukaan joissain tapauksissa valtion organisaatioiden käytäneet eivät olleet yhtenäisiä Children First:in ohjeistuksien kanssa. (Office of the Minister of Children and Youth Affairs 2008, 11.)

Children First päivitettiin vuonna 2011. Päivitetyssä Children First:issä korostetaan terveydenhuollon, kasvatuksen, sekä muiden lasten ja nuorten parissa toimivien ammattilaisten vastuuta tarkkailla merkkejä laiminlyönnistä ja hyväksikäytöstä. Children First:in (2011) mukaan kyseisten ammattihenkilöiden tulee ottaa yhteyttä HSE:hen, mikäli heillä on aihetta epäillä lapseen kohdistuvaa laiminlyöntiä tai hyväksikäyttöä. Heidän tulee tarvittaessa tehdä virallinen lastensuojeluilmoitus, ja toimia yhteistyössä osallistuen kokouksiin ja tapaamisiin jakaakseen tietoa ja ollakseen osana päätöksenteossa. Häätapauksessa, eli mikäli lapsi on välittömässä vaarassa, heidän on otettava yhteys suoraan poliisiin. (Children First 2011, 2.)

Children First ei ole, tai ole ollut missään vaiheessa lakiteksti eikä sillä siis ole lain valtaa. Poliisiilla ja HSE:n viranomaisilla, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa on kuitenkin lain velvoite noudattaa Children First:iä, sillä heitä velvoittaa laki Child Care Act (1991), jonka pohjalta Children First:iin on kirjattu HSE:n ja poliisin velvollisuudet. HSE ja poliisi ovat siis lain velvoittamia ryhtymään asianmukaisiin toimiin, mikäli heillä on syytä epäillä, että lapsen hyvinvointi on uhattuna. (Child Care Act 1991.)

Ministeri Frances Fitzgerald (2011) kirjoitti päivitetyssä Children First:issä että lasten ja nuorten asioista vastaavan ministeriön tarkoituksena on vaikuttaa lainsäädäntöön siten, että lasten kanssa toimiville määrättäisiin lain velvoite noudattaa Children First-ohjeistusta. Fitzgeraldin (2011) mukaan tämä olisi merkittävä askel lasten parempaan turvaamiseen seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Hän uskoo, että Children First:in

saattaminen lainsäädäntöön johtaisi tehokkaampaan moniammattilliseen yhteistyöhön, ja loisi nykyistä paremman perustan vahvalle ja johdonmukaiselle lastensuojelujärjestelmälle. (Fitzgerald 2011, 11.)

Kesäkuussa 2012 julkaistiin Children First- lakiehdotus. Lakiehdotuksessa ehdotetaan että lasten- ja nuorten kanssa työskenteleville tulisi lakisääteinen velvoite huolehtia lasten suojelemisesta rangaistuksenkin uhallä. Laki koskisi sekä julkisia että yksityisiä tahoja, mukaan lukien kouluja, urheilukerhoja, tai mitä tahansa organisaatioita, joissa työskennellään lasten kanssa. Mikäli kyseiset tahot epäonnistuisivat riittäviin toimiin ryhtymisessä lapsen suojelemiseksi hyväksikäytöltä ja laiminlyönniltä, antaisi uusi laki mahdollisuuden kyseisen organisaation lakkauttamiseen tai sulkemiseen. (Department of Children and Youth Affair. 2012b.)

Jokaiselle organisaatiolle tulisi mahdollisen uuden lain mukaisesti nimetä vastuuhenkilö, jonka tehtävä olisi kouluttaa henkilökunta tunnistamaan lapsen laiminlyönnin ja hyväksikäytön merkkejä. Tämä vastuuhenkilö, sekä tietyt sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset kuten sairaanhoitajat, lääkärit, sosiaalityöntekijät ja koulukuraattorit velvoitettaisiin suunnitellussa laissa virallisen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen HSE:lle. (Department of Children and Youth Affair. 2012b.)

5 LAPSEN SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN YLEISYYS JA RIKOSEURAAMUKSET

5.1 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyys

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei ole vastikään ilmaantunut ongelma. Lukuisat sukupolvet ovat olleet seksuaalisen hyväksikäytön uhreja, ja kantaneet sen taakkaa salassa. 1900-luvun loppupuolelta lähtien lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä on käsitelty runsaasti kansainvälisesti mediassa, ja yhä useammat uhrin ovat alkaneet puhua aiheesta ja heidän kokemuksistaan. Tapausten noustessa julkiseen tietoisuuteen, on huomattu, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on yleisempää, kuin koskaan oltaisiin voitu kuvitella. (Ainscough, Toon 2000, 3.)

Sen todellista skaalaa on kuitenkin melko mahdotonta arvioida, sillä aiheen hienovaraisuuden vuoksi monet kantavat salaisuutta vuosia, tai jopa hautaan saakka. Seksuaaliselle hyväksikäytölle altistumiseen liittyy usein häpeän ja itseinhon tunteita, jotka estävät monet puhumasta tapahtuneesta. Tapausten määrästä on kuitenkin tehty tutkimuksia, ja uusimmat tutkimukset viittaaisivat siihen, että jopa yksi kymmenestä olisi saattanut altistua lapsena seksuaaliselle hyväksikäytölle. Jopa kaikkien konservatiivisimmat tutkijat uskovat, että tällä hetkellä maailmassa on miljoonia ihmisiä, jotka ovat altistuneet lapsena seksuaaliselle hyväksikäytölle. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on maailmanlaajuinen ongelma, joka koskettaa ihmisiä riippumatta heidän asuinvaltiostaan, rodustaan, kulttuuristaan tai sosioekonomisesta asemastaan. (Ainscough, Toon 2000, 3-4.)

Hallituksen esityksen (282/2010) mukaan poliisin tietoon tulleiden ja tuomioistuimen käsittelemien lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosten lukumäärä on kasvanut huomattavasti Suomessa viimeisten viidentoista vuoden aikana. Rikoslain 20. luku muuttui merkittävästi vuoden 1999 luvun alussa, joten sitä edeltävän ajan lukumääriä ei voida vertailla 2000-luvun lukumäärien kanssa. (HE 282/2010.)

Vuonna 2000 lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä, ja törkeitä lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä tuli Suomessa Poliisin tietoon 504. Vuonna 2008 luku oli kasvanut 1321:een. Vuonna 2011 Poliisin tietoon tulleiden lapsen seksuaalisen hyväksikäytön, ja törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön luku oli 1 682. (Suomen Virallinen Tilasto 2012.) Tämä on 82 prosenttia eli 758 tapausta enemmän kuin ajanjakson 2001–2012 vuosittainen keskiarvo (HE 282/2010). Poliisin tietoon tulleiden lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrät vaihtelevat paljonkin vuosittain. Lisäksi on huomattavaa, että yksittäiset rikosilmoitukset koostuvat usein tapahtumasarjoista, jotka voivat sisältää monia osatekoja. (HE 282/2010.)

Poliisin tietoon tulleiden hyväksikäyttörikosten lukumäärien kasvamisesta ei voida suoraan tehdä sellaista johtopäätöstä, että näiden rikosten lukumäärä olisi tosiasiallisesti kasvanut. Tapausmäärän muutoksien taustalla voi olla uusi teknologia joka mahdollistaa rikostilanteiden syntymistä. 2000-luvulla on myös alettu kiinnittää enemmän huomiota hyväksikäytön tunnistamiseen, mikä on madaltanut ilmoituskynnystä seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai sen epäilystä. (HE 282/2010.) Tilastoja tarkasteltaessa on myös muistettava, että lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista osa jää piilorikollisuudeksi joten rikosten kokonaismäärä ei ole ehdoton tosi. Tutkimusta seksuaalirikoksista tehdään nykyään usein kyselytutkimuksilla juuri siitä syystä, että kaikki tämänkaltaiset rikokset eivät näy viranomaistilastoissa. Kyselytutkimusten mukaan vakava lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on vähentynyt, mutta kielteisten seksuaalisten kokemusten määrä kasvanut. (HE 282/2010.)

Verratessa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyyttä Suomen ja Irlannin välillä, voisi helposti vetää sellaisia johtopäätöksiä, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö olisi yleisempää Suomessa kuin Irlannissa. Vuonna 2010 Poliisin tietoon tulleita lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tapauksia oli Suomessa 1102 kun Irlannissa luku oli vain kymmenesosa tästä, 156. Vuonna 2009 luku oli Suomessa 1068 ja Irlannissa 111. (CSO 2012, Suomen virallinen tilasto 2012a.)

Suomen ja Irlannin tilastojen vertailukelpoisuuden selvittämiseksi on kuitenkin katsottava, miten tiedot on näissä maassa tilastoitu. Irlannissa CSO:ssa tilastoitavat tiedot on saatu Irlannin poliisin PULSE (Police Using Leading Systems Effectively) järjestelmästä. Tilastoissa näkyvät siis rikokset, jotka on raportoitu Irlannin poliisille. Poliisi siirtää tiedot PULSE:sta kuukausittain CSO:lle. (CSO 2009, 4.) Suomen Virallisessa Tilastossa olevat luvut ovat Poliisin tietoon tulleita rikoksia, mikä tarkoittaa

poliisiasiaain tietojärjestelmään rikoksena tallennettuja rikoksia. Tilastoissa näkyvät vain rikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus, tai annettu rikesakko. Tilastoyksikkönä käytetään rikosta. Mikäli saman rikoksen teossa on ollut osallisena useita henkilöitä, rikosten lukumääräksi on merkitty yksi. (Suomen Virallinen Tilasto 2011.)

Kuten Suomen Virallinen Tilasto, myös CSO rekisteröi rikoksen yhtenä, jos osallisena on ollut useita henkilöitä. Samoin CSO:ssa rikoksista merkitään vakavin, eli kuten Suomen virallisessa tilastoissa, yksi rikos voi muodostua monen pienen rikoksen sarjasta. (CSO 2009, 11, HE 282/2010.) CSO:ssa Poliisin tietoon tulleet lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikokset jaotellaan kuitenkin seitsemään eri luokkaan: rekisteröityyn, havaittuihin, tällä hetkellä tutkittaviin, tällä hetkellä oikeudessa oleviin, tuomion saaneisiin, vielä tuomitsemattomiin, sekä rikoksiin joista ei annettu tuomiota. (CSO 2009, 11.) Jaottelu tekee arvioinnista hankalaa, ja Suomen ja Irlannin tilastojen välisistä vertailutuloksista ei voida vetää todellisia johtopäätöksiä maiden välisistä eroista rikostilastoissa.

Koska luvuissa oli niin huomattavia eroja, tutustuin European Sourcebookin kansainväliseen rikosvertailuun, joka sisältää tilastoja rikoksista vuodesta 2003 vuoteen 2007. Rikosvertailua ei kuitenkaan suositella käytettäväksi maiden väliseen vertailuun koska eri maiden poliisitoiminta, rikoksen mittaustavat, ja rikoksenkäsitteilykäytännöt vaihtelevat huomattavasti. (European Sourcebook 2007, 26.)

European Sourcebook:issa (2007) esitetään lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tapaukset per 100 000 asukasta. Suomen lukema vuodelle 2003 on neljätoista tapausta, vuodelle 2004 kuusitoista tapausta, vuodelle 2005 kahdeksantoista tapausta, vuodelle 2006 kaksikymmentä tapausta ja vuodelle 2007 yhdeksäntoista tapausta 100 000 asukasta kohden. Samat lukemat Irlannille ovat vuodelle 2003 neljä tapausta, vuosille 2004 ja 2005 kolme tapausta, sekä vuosille 2006 ja 2007 2 tapausta. (European Sourcebook 2007, 48.)

Eri maille annettiin standardisoidut määritelmät rikoksista joista he toimittivat tiedot European Sourcebook:kiin koottaviksi. Standardisoinnilla pyrittiin tekemään tuloksista mahdollisimman vertailukelpoisia. (European Sourcebook 2007, 18, 341.) Maat kykenivät yleisesti ottaen noudattamaan standardin mukaista määritelmää rikostilastojen koonnissa rikoksista kuten ryöstö, murha, raiskaus, varkaus ja huumoririkokset. Muiden

rikosten tilastojen esittäminen standardisoidun määritelmän mukaisesti tuotti ongelmia. (European Sourcebook 2007, 28.) Suomi ei kyennyt ilmoittamaan tilastoja standardisoidun lapsen seksuaalisen hyväksikäytön määritelmän mukaisesti, kun taas Irlanti ilmoitti käyttäneensä standardin mukaista määritelmää tilastojensa esittämisessä. (European Sourcebook 2007, 343.) Jo tämä tekee maiden välisten lukujen vertailun luotettavien tulosten kannalta hyödyttömäksi.

Voidaan tulla siis siihen johtopäätökseen, että saatavilla olevien tilastotietojen perusteella Suomen ja Irlannin välistä vertailua lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyydestä ei ole mielekasta tehdä. Vaikka Suomen virallisen tilaston luvut viittaavat siihen, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö olisi lisääntynyt, ei voida olla varmoja siitä onko näin, vai onko lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tehdyt ilmoitukset vain lisääntyneet. Irlannin tilastot viittavat seksuaalisen hyväksikäytön rikosten määrän säilyneen melkolailla tasaisina viimeisen 10 vuoden aikana (CSO, 2012)

5.2 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamukset Suomessa

Rikoslain 20. luvun 6§:ssä määritetään:

Joka koskettelemalla tai muulla tavoin tekee kuuttatoista vuotta nuoremmalle lapselle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, on tuomittava lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. (Rikoslaki 1889/39, 20: 6§)

Rikoslaisissa (1889/39) lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö jaetaan erikseen myös törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön (Rikoslaki 39/1889). Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistus on neljä kuukautta ja enimmillään neljä vuotta ehdotonta vankeutta mikäli rikos ei ole luonteeltaan törkeä. Mikäli lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö täyttää törkeän seksuaalisen hyväksikäytön kriteerit on minirangaistus vähintään yhden vuoden tai enintään kymmenen vuotta ehdotonta vankeutta. (Rikoslaki 39/1889 20:6-7§.)

Törkeän teosta tekee, mikäli tekijä on sukupuoliyhteydessä lapsen kanssa, joka on alle 16-vuotias, tai tekijä on sukupuoliyhteydessä lapsen kanssa, joka on alle 18-vuotias ja

tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavissa oleva samassa taloudessa asuva henkilö. Törkeäksi seksuaaliseksi hyväksikäytöksi luetaan myös teko, joka tapahtuu erityisen nöyryyttävällä tavalla, tai kyseessä on lapsi, jonka iän ja kehitystason vuoksi teko voi aiheuttaa erityistä vahinkoa, tai mikäli tekijä on lapselle luottamuksellisessa asemassa. (Rikoslaki 20:7§.)

Lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin ehdottamalla tapaamista tarkoituksena hyväksikäyttää lasta tai valmistaa lapsen sukupuolisiveellisyyttä loukkaavia kuvia tai kuvataallenteita, on Rikoslain (1889/39) mukaan tuomittava minimirangaistuksena sakkoon tai yhden vuoden vankeuteen. Lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin voidaan tuomita myös henkilö, joka houkuttelee nuoremman kuin kahdeksantoistavuotiaan lapsen esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa esityksessä, taikka kehottaa lasta ryhtymään seksuaaliseen tekoon tai sukupuoliyhteyteen. (Rikoslaki 1889/39, 20:8b§.)

Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta on myös Rikoslain (1889/39) 20.luvussa mainittu tuomittava teko, josta minimirangaistuksena on sakko, ja maksimirangaistuksena kahden vuoden vankeus. Samoin järjestetyn, sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan alle kahdeksantoista vuotiaan esiintymisen seuraamisesta voidaan tuomita enintään kahdeksi vuodeksi vankeutta. (Rikoslaki 1889/39, 30:8a-8c§.)

Taloudellisen hyödyn saamiseksi järjestetystä parituksesta voidaan tuomita enintään sakkoon ja enintään kolmeksi vuodeksi vankeutta. Törkeäksi parituksen tekee, mikäli teolla tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, teko kohdistuu alle 18-vuotiaaseen, rikos tehdään suunnitelmallisesti, ja tekijä aiheuttaa tahallaan tai huolimattomuudellaan lapselle ruumiinvamman, sairauden tai muutoin merkittävän kärsimyksen. Törkeästä parituksesta vähimmäisrangaistus on neljän kuukauden vankeus ja maksimirangaistus kuusi vuotta vankeutta. (Rikoslaki 1889/39, 20:9§.)

Rikoslain (1889/39) 20. luvun 1§:n mukaan lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön uhrilla on syyteoikeus 28 vuoden ikään asti. Sama koskee kahdeksatoista vuotta nuorempaan kohdistunutta raiskausta, törkeää raiskausta, pakottamista sukupuoliyhteyteen tai seksuaaliseen tekoon, seksuaalista hyväksikäyttöä, paritusta, törkeää paritusta, ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa. Mikäli kyseessä on ollut Rikoslain (1889/39) 20. luvun 8b§:ssa tarkoitettu lapsen

houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin, vanhentuu rikoksen kohteena olleen syyteoikeus 23-vuotiaana. (Rikoslaki 1889/39, 20:1§.)

Rikoslain (1889/39) 20. lukuun seksuaalirikoksista on tullut huomattavia muutoksia 1.6.2011. Nämä muutokset koskevat rikoksia, jotka on tehty 1.6.2011 tai sen jälkeen. (Rikoslaki 1889/39.) Sitä aikaisemmin tehtyihin rikoksiin sovelletaan rikoksen tekoaikana voimassa ollutta lakia. Kesäkuussa 2011 voimaantulleista lakimuutoksista lapsen seksuaalisen hyväksikäytön suojelemisen kannalta merkittävimmät olivat seuraavat:

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistus korotettiin 14 vuorokaudesta 4 kuukauteen vankeutta. Sukupuoliyhteyden sisältävä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö määritettiin luettavaksi lähtökohtaisesti aina törkeäksi lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi (Rikoslaki 1889/39 20:6-7§). Seksuaalipalveluiden ostamista nuorelta koskevan Rikoslain (1889/39) 20. luvun 8a§:ssä säädetyn rikoksen enimmäisrangaistusta korotettiin yhdestä vuodesta kahteen vuoteen vankeutta. Lisäksi seksuaalisen teon määritelmästä poistettiin edellytys, jonka mukaan rikoksentekijän on tavoiteltava teolla seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä, vaan oleellista on vain teon seksuaalinen luonne. (Rikoslaki 1889/39 20:10§.)

5.3 Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamukset Irlannissa

Rikoslaki seksuaalirikoksista (Criminal Law (Sexual Offences) Act) astui Irlannissa voimaan vuonna 2006. Laki kriminalisoi seksuaalisen teon tai seksuaalisen teon yrittämisen nuoremman kuin 17 vuotiaan lapsen kanssa. Tätä rikosta kutsutaan lapsen seksuaaliseksi häpäisemiseksi (defilement). Seksuaaliseen tekoon ryhtymisestä nuoremman kuin 17 vuotiaan kanssa on rangaistuksena maksimissaan 5 vuoden vankeus. Maksimirangaistus voi olla 10 vuoden vankeus mikäli henkilö on lapsen vanhempi, vanhempaan rinnastettava, isovanhempi, setä tai täti tai lapsen koulutuksesta, valvonnasta tai hyvinvoinnista vastaava henkilö. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006.)

Laissa eritellään seksuaaliseen tekoon ryhtyminen ja seksuaalisen teon yrittämisen. Seksuaalisen teon yrittämisestä nuoremman kuin 17 vuotiaan lapsen kanssa on maksimirangaistuksena 2 vuoden vankeusrangaistus Maksimirangaistus voi olla 4

vuoden vankeusrangaistus mikäli kyseessä on edellä mainittu lapsen huoltaja, tai lapsen valvonnasta vastaava henkilö. Rangaistus on myös kovempi, mikäli rikos on toistuva. Laki antaa syytetyille mahdollisuuden kiistää tietoisuutensa siitä, että lapsi oli 17 vuotta nuorempi. Tällöin todistuksen uskottavuus jää oikeuden päätettäväksi. Puolustukseksi ei kuitenkaan tässä tapauksessa lasketa sitä, jos lapsi oli suostuvainen seksuaaliseen kanssakäymiseen. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006.)

Mikäli henkilö yrittää tai toteuttaa seksuaalisen teon nuoremman kuin 15 vuotiaan lapsen kanssa, on tästä maksimirangaistuksena elinkautisrangaistus. Seksuaalisella teolla tarkoitetaan tässä tapauksessa yhdyntää kahden ei naimisissa olevan henkilön välillä, tai muuta seksuaalista tekoa joka voidaan rinnastaa törkeään seksuaaliseen ahdisteluun. Laki antaa kuitenkin syytetyille mahdollisuuden kiistää tietoisuutensa siitä, että lapsi oli alle 15-vuotias. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006.) The Criminal Justice Act:issa kriminalisoidaan myös törkeä lapsen hyvinvoinnista piittaamattomuus, josta on minimirangaistuksena sakko, ja maksimirangaistuksena 10 vuoden vankeusrangaistus (The Criminal Justice Act 2006).

Myös nuorempaa kuin 17-vuotiaasta voidaan syyttää lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta tähän tarvitaan julkisen syyttäjän lupa. Nuorempaa kuin 17-vuotiaasta naispuolista lasta ei voida syyttää seksuaalisesta teosta vain sillä perusteella, että hän on ollut seksuaalisessa kanssakäymisessä tai yhdynnässä. Henkilö joka tuomitaan lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta ei ole uhria kahta vuotta vanhempi, ei saa merkintää seksuaalirikollisten rekisteriin josta säädetään laissa seksuaalirikollisista. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006, Sexual Offenders Act 2001.)

6 VERTAILU: LASTENSUOJELUN JÄRJESTÄMINEN, LAPSEN SUOJELEMINEN SEKSUAALISELTA HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ JA RIKOSSEURAAMUKSET SUOMESSA JA IRLANNISSA

Opinnäytetyöni ensimmäinen tutkimuskysymys oli selvittää kuka on lastensuojelun järjestämisvastuussa Suomessa ja Irlannissa.

TAULUKKO 1: Lastensuojelun järjestäminen Suomessa

LASTENSUOJELUN JÄRJESTÄMINEN SUOMESSA	
Suunnittelu, ohjaus ja valvonta	Sosiaali- ja terveysministeriö
Alueellinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta	Aluehallintavirastot
Lastensuojelun toteuttaminen	Kunnat
Pääasiallinen vastuu lapsen hyvinvoinnista	Vanhemmilla. Tuetaan lastensuojelutoimilla.

Taulukossa yksi esitetään, ketkä ovat lastensuojelun suunnittelu-, toteutus- valvonta- ja ohjausvastuussa Suomessa. Lastensuojelun suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa Suomessa Sosiaali- ja Terveysministeriö. Lastensuojelu on osa kunnan sosiaalihuoltoa ja laadukkaan ja kattavan lastensuojelun järjestäminen on kuntien vastuulla. Alueellista ohjausta, valvontaa ja suunnittelua hoitavat aluehallintavirastot. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2011.) Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista Suomessa on lapsen vanhemmilla ja huoltajilla, ja lastensuojelun toimenpiteiden tarkoitus on tukea heitä tarvittaessa (Lastensuojelulaki 417/2007.)

TAULUKKO 2: Lastensuojelun järjestäminen Irlannissa

LASTENSUOJELUN JÄRJESTÄMINEN IRLANNISSA	
Suunnittelu, ohjaus ja valvonta	Lasten ja nuorten asioista vastaava ministeriö
Alueellinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta	Irlannin terveys- ja sosiaaliviranomaiset (HSE)
Lastensuojelun toteuttaminen	Irlannin terveys- ja sosiaaliviranomaisten (HSE:n) alueelliset yksiköt
Pääasiallinen vastuu lapsen hyvinvoinnista	Vanhemmilla sekä yhteisöllä.

Taulukko 2 selventää Irlannin lastensuojelun järjestelmää. Irlannissa lastensuojelun järjestämisvastuu on HSE:llä, eli Irlannin terveys- ja sosiaaliviranomaisilla. HSE on jakaantunut alueellisiin yksiköihin, jotka tahoillaan valvovat ja ohjaavat lastensuojelun toteutumista. Lapsia ja nuoria koskevaa sosiaalihuollon suunnittelua ja ohjausta toimittaa Irlannissa lasten ja nuorten asioista vastaava ministeriö, Department of Children and Youth Affairs, DCYA. (Department of Health 2012.) Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen on vahvasti perheiden lisäksi myös yhteisön yhteinen vastuu (Children First 2011, 2).

Opinnäytetyöni toinen tutkimuskysymys oli selvittää miten lapsi suojataan seksuaaliselta hyväksikäytöltä Suomen ja Irlannin lainsäädännössä. Tarkoitukseni oli myös vertailla miten ilmoitusvelvollisuus eroaa Suomessa ja Irlannissa.

TAULUKKO 3. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö lainsäädännössä

	Suomessa	Irlannissa
Lastensuojelun Periaatteet	Lastensuojelulaissa	Ministeriön Ohjeistuksessa
Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön määrittely	Rikoslaissa	Ministeriön Ohjeistuksessa ja Rikoslaissa seksuaalirikoksista
Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön kriminalisointi	Rikoslaissa	Rikoslaissa seksuaalirikoksista
Ilmoitusvelvollisuus	Laissa säädetty. Vahvistettu lapsen seksuaalisen hyväksikäytön osalta.	Osa ministeriön ohjeistusta. Lakiehdotus vireillä ilmoitusvelvollisuuden kirjaamisesta lakiin.

Taulukosta 3 selviää miten Suomi ja Irlanti käsittelevät lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä lainsäädännöissään. Lisäksi taulukosta ilmenee erot ilmoitusvelvollisuudessa. Suomessa lastensuojelun periaatteet on määritelty Lastensuojelulaissa (2007/417). Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö määritellään ja kriminalisoidaan Rikoslaissa (1889/39). Irlannissa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö määritellään sekä kriminalisoidaan rikoslaissa seksuaalirikoksista (Criminal Law Sexual Offences Act 2006). Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö määritellään Irlannissa lisäksi Children First- ohjeistuksessa (Children First 2011, 8-10).

Suomessa ilmoitusvelvollisia salassapitosäännösten estämättä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon, nuoriso- poliisi- palo- ja opetustoimen, koulutuksen tai aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäjän, uskollisten yhdyskuntien, vastaanottokeskusten, sekä hätäkeskusten ammattihenkilöt. Ilmoitusvelvollisuutta on vahvistettu entisestään vuonna 2012 voimaan tulleella lakimuutoksella, jolla velvoitetaan edellä mainitut henkilöt tekemään ilmoituksen suoraan poliisille kun heillä on syytä epäillä lapseen kohdistunutta seksuaalirikosta. (Lastensuojelulaki 417/2007, 5:25§.) Irlannissa ilmoitusvelvollisuus on määritelty ministeriön ohjeistuksessa, mutta toisaalta kyseisellä ohjeistuksella ei ole tällä hetkellä lain velvoitetta (Children First 2011, 13). Vielä käsittelyssä olevassa kesäkuussa 2012 tehdyssä lakiehdotuksessa ehdotetaan, että lastensuojeluilmoituksen tekeminen kirjattaisiin Irlannissa virallisesti lakiin (Department of Children and Youth Affairs. 2012b).

Kolmas tutkimuskysymykseni oli selvittää mitkä ovat lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosseuraamukset Suomessa ja Irlannissa. Seuraavaksi esittelen lapsen seksuaalisen hyväksikäytön maksimirangaistukset, suojaikärajan ja rikosten luokittelutavan (taulukko 4).

TAULUKKO 4: Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön suojaikäraja ja rangaistukset

	Suomessa	Irlannissa
Suojaikäraja	16- vuotta	17- vuotta
Maksimirangaistus	10 vuotta* ehdotonta Vankeutta	Elinkautinen**
Törkeän rikoksen jaottelu erikseen	Kyllä	Ei suoranaisesti, mutta ikä, kehitystaso ja tekijän asema vaikuttavat

*Kun kyseessä on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

**Mikäli lapsi on 15-vuotta nuorempi

Rangaistukset lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ovat Suomessa pienemmät kuin Irlannissa. Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ja törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ei jaotella Irlannissa, toisin kuin Suomessa. Rangaistukset Irlannissa vaihtelevat kuitenkin riippuen siitä, minkä ikäinen kohteena ollut lapsi on, ja onko tekijä ollut lapseen vanhemmuus- huoltajuus- tai huolenpitosuhteessa. (Rikoslaki 1889/39, Criminal Law Sexual Offences Act 2006.)

Rikosoikeudellisessa mielessä seksuaalinen suojaikäraja Irlannissa on 17 vuotta, kun taas Suomessa suojaikäraja on yleensä 16 vuotta, mutta kodin sisäisessä ja laitoksissa

tapahtuvassa seksuaalisesta hyväksikäytöstä se on 18 vuotta. (Children First 2011, 11, Rikoslaki 1889/39.) Irlannin lainsäädännössä erotellaan nuoremman kuin 15-vuotiaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, ja nuoremman kuin 17-vuotiaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Suomen lainsäädännössä eritellään nuoremman kuin 16-vuotiaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, ja nuoremman kuin 18-vuotiaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (Criminal Law Sexual Offences Act 2006, Rikoslaki 1889/39.)

Maksimirangaistus lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä Irlannissa on elinkautisrangaistus. Näin mikäli seksuaalinen kanssakäyminen tai sen yrittäminen tapahtuu 15 vuotta nuoremman lapsen kanssa. Suomessa törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön maksimirangaistus on kymmenen vuoden vankeus. Törkeän teon vaatimukset ovat, että uhrina on ollut 16 vuotta nuorempi lapsi, ja teko voidaan kokonaisuutena lukea törkeäksi. Teko voidaan lukea myös törkeäksi, mikäli lapsi on alaikäinen, ja tekijä on lapsen kanssa samassa taloudessa asuva lapsen vanhempi, tai vanhempaan rinnastettavissa oleva henkilö. (Rikoslaki 1889/39.)

Mikäli tekoa ei lueta törkeäksi, on siitä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön maksimirangaistus Suomessa neljän vuoden vankeus. Irlannissa nuoremman kuin 17-vuotiaan lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä voidaan tuomita maksimissaan 5 vuoden vankeuteen tai 10- vuoden vankeuteen, mikäli lapsi on tekijään riippuvuussuhteessa tai alisteisessa asemassa. (Rikoslaki 1889/417, Criminal Law Sexual Offences Act 2006.)

Irlannissa tekijän ja kohteen välinen ikäero tai kehitystaso vaikuttavat syytettävyyteen siten, että mikäli tekijä ei ole kohdetta 2 vuotta vanhempi, voidaan häntä syyttää lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta hän ei saa merkintää seksuaalirikollisten rekisteriin (Criminal Law Sexual Offences Act 2006). Myöskään Suomessa lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoa jonka osapuolten iässä sekä psyykkisessä ja fyysisessä kypsytydessä ei ole merkittävää eroa (Rikoslaki 1889/39).

7 POHDINTA

Suomi on onnistunut mielestäni Irlantia paremmin lasten seksuaalisen hyväksikäytöltä suojaavien säännösten kirjaamisessa lakiin. Minusta lainsäädännön tehtävä on toimia yhteiskunnan perustana, ja tässä tapauksessa lastensuojelutyön arvojen ja periaatteiden pohjana. Toimiva ja selkeä lainsäädäntö luo parhaimmillaan toimivat ja selkeät lähtökohdat lastensuojelutyölle. Sekä Suomi että Irlanti laativat kansallisen lainsäädäntönsä niiden kansainvälisten standardien mukaisesti joiden noudattamiseen maat ovat sitoutuneet.

Irlannissa on tehty merkittävää ja tärkeää työtä laatimalla ohjeistuksia ja koulutuksia lasten- ja nuorten parissa toimivien henkilöille lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ongelman noustua kansan yleiseen tietoisuuteen. Valitettavasti lainsäädännön uudistaminen ei ole pysynyt yhtä lailla mukana tässä positiivisessa kehityksessä. Irlanti on kuitenkin ottanut tärkeitä askelia lainsäädännön uudistamiseen ja tarkentamiseen, ja esimerkiksi käsitellyssä oleva lakiehdotus olisi mielestäni voimaan tullessaan merkittävä virstanpylväs Irlannin lastensuojelun lainsäädännön uudistamisessa.

Suomessa tuomiot seksuaalirikoksista ovat lievempiä kuin Irlannissa. Kansanedustaja Krista Kiurun (2010) mielestä suurin puute ei ole kuitenkaan rangaistusasteikossa, vaan siinä, että lainmukaista rangaistusasteikkoa ei usein hyödynnetä niin kuin tulisi, vaan tuomittujen henkilöiden rangaistukset ovat usein asteikon alhaisimmasta päästä. (Kiuru 2010.) Kansanedustaja Raisa Vähäsälön (2010) mukaan ongelmana on se, että vaikka rangaistusasteikko antaisi mahdollisuudet kovempiinkin tuomioihin, ei niitä voida antaa koska ennakkotapauksissa tuomiot ovat olleet asteikon matalimmasta päästä. (Vähäsalo 2010.) Tämä on mielestäni tärkeä näkökulma. Vaikka rangaistusasteikkoa muutettaisiin korkeammaksi, ei rangaistuskäytäntöjä kyettäisi muuttamaan hetkessä.

Rikosoikeuden Professori Terttu Utraisen (2010) uskoo lain seuraavan yleisen oikeuskäsityksen mukaista ajattelua:

Arvomaailmassa on Suomessa tapahtunut muutos. Meillä lähestytään eurooppalaista mallia, jossa yksilön koskemattomuutta arvostetaan hyvin korkealle. Mutta laissa muutos ei vielä näy. (Utriainen 2010)

Itse tulen opinnäytetyöni innoittamana ehdottomasti seuraamaan Suomen että Irlannin lainsäädännöissä tulevaisuudessa tapahtuvaa kehittämistyötä. Erityisen kiinnostavaksi koen Children First-lakiehdotuksen myötä mahdollisesti tapahtuvat muutokset Irlannin lastensuojelun lainsäädännössä sekä Suomen rangaistusasteikon mahdollisen kehittymisen.

Opinnäytetyöprosessin aikana minulle heräsi useita aiheeseeni liittyviä tutkimisideoita. Valitettavasti, ja luonnollisesti en kuitenkaan voinut sisällättää kaikkia minua kiinnostavia aiheita yhteen opinnäytetyöhön. Käsittelin esimerkiksi lapsen seksuaalisen hyväksikäytöstä rangaistamista, mutta en tarkemmin mitä tekijöille tapahtuu tuomitsemisen jälkeen. Viime aikoina Suomessa on otsikoitu useasti vapaaehtoisuuteen perustuvasta lääkeshoidosta törkeästä seksuaalirikoksesta tuomituille seksuaalirikollisille. Suomessa ei laissa velvoiteta seksuaalirikollisten lääkeshoitaa. Vapaaehtoinen lääkehoido on kuitenkin meillä mahdollista. (Ylä-Mäihäniemi, 2009.)

Minua kiinnostaisi lähteä tutkimaan miten lääkehoido muissa Euroopan maissa on toteutettu, ja onko se katsottu toimivaksi keinoksi seksuaalirikosten uusimisen ehkäisyssä. Tämä voisi olla mielenkiintoinen, jälleen kerran vertaileva tutkimus. Opinnäytetyöksi on tosin kyseistä aihetta sen laajuuden vuoksi valitsisi, mutta mielenkiinnolla odotan mikäli aiheesta tullaan tekemään tulevaisuudessa esimerkiksi valtion rahoittamaa tutkimusta.

Opinnäytetyöni aihe haki muotoaan aivan prosessin loppumetreille saakka, mutta lopulta onnistuin rajaamaan aiheen juuri minua erityisesti kiinnostaviin osa-alueisiin. Kuten mainittua, uusia tutkimusaiheita ja tutkimuskysymyksiä olisi voinut kehittää lähes loputtomiin. Opinnäytetyöprosessi on ollut kokonaisuudessaan todella antoisa ja avartava. Alun vaikeudet Irlannin lainsäädännön lukemisessa ja ymmärtämisessä lannistivat opinnäytetyöprosessin alkuvaiheilla, mutta saatuaani asiaan asiantuntija-apua ja päästessäni sisälle maan lainsäädännön järjestelmään, oli tiedonjanoni lähes kyltymätön.

Mikäli opinnäytetyöstäni olisi hyötyä edes yhdelle kansainväliseen työhön suuntaavalle, tai lastensuojelua kansainvälisestä näkökulmasta tarkastelevalle henkilölle, on minun henkilökohtainen tavoitteeni täyttynyt. Itse koen ainakin opinnäytetyöhön liittyvän tutkimustyön ja sen raportoinnin myötä tapahtuneen oppimisen parantaneen valmiuksiani tarttua sekä kansallisiin että kansainvälisiin sosiaalialan työhaasteisiin.

LÄHTEET

Ainscough, C, Toon, K. 2000. Breaking Free: Help for survivors of child sexual abuse. London: Sheldon Press.

Alapuro, R., Arminen, I. 2008. Vertailevan tutkimuksen ulottuvuuksia. Helsinki: WSOY/Oppimateriaalit.

Antikainen, J., Haataja, M-L., Korhonen, M. 1994. Näkökulmia perheeseen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta. 21.08.1991/60.

Central Statistics Office. 2009. Standard Report on Methods and Quality for Recorded Crime. Luettu 15.10.2012. http://www.cso.ie/en/media/csoie/surveysandmethodologies/documents/pdfdocs/quarterly_crime_quality_report.pdf.

Central Statistics Office. 2012. StatBank. Crime and Justice. Luettu 15.10. 2012. <http://www.cso.ie/px/pxeirestat/statire/SelectTable/Omrade0.asp?Planguage=0>.

Children First. National Guidelines for the Protection and Welfare of Children. 2011. Dublin: Department of Children and Youth Affairs.

Children First. National Guidelines for the Protection and Welfare of Children. 1999. Dublin: Department of Health and Children.

Citizens Information Board. 2012. Public Service Information. Luettu 31.11.2012. <http://www.citizensinformation.ie/>.

Council of Europe. 2012. Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Treaty Office. Luettu 02.11.2012. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>.

Criminal Law (Amendment) Act 1935.

Criminal Justice Act 2006.

Criminal Law (Sexual Offences) Act 2006

Department of Children and Youth Affairs. 2012a. Minister Frances Fitzgerald confirms Ireland is to present State's next report to the UN Committee on the Rights of the Child in 2012. Luettu 02.11.2012. <http://www.dcy.gov.ie/viewdoc.asp?DocID=1945>.

Department of Children and Youth Affairs. 2012b. General Scheme of Children First Bill. Luettu 02.11.2012. http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/CF_Heads_and_General_Scheme.pdf.

Department of Health. 2012. Luettu 02.11.2012. <http://www.dohc.ie/>.

European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statics. 2010. 4.painos. Zurich: Dutch Ministry of Justice, WODC. Luettu 02.11.2012. http://www.europeansourcebook.org/ob285_full.pdf.

Fitzgerald, F. 2011. Minister's Foreword. Children First: National Guidelines for the Protection and Welfare of Children. Dublin: Department of Children and Youth Affairs.

Hallituksen esitys Eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. 282/2010.

Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi. 6/1997.

Hantrais, L. 1995. Comparative Research Methods. Guildford: Department of Sociology, University of Surrey. Social Research Update 13/1995. Luettu 02.11.2012. <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU13.html>.

Hirvelä, P. 2007. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6-9.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Houses of the Oireachtas. 2012. Children First Bill 2012: Discussion (Resumed). Joint Committee of Children and Health Debate. Luettu 02.11.2012 <http://debates.oireachtas.ie/HEJ/2012/06/19/00004.asp>.

HSE: Health Service Executive. 2012. Luettu 02.11.2012. www.hse.ie.

Humppi, S-M., Ellonen N. 2010. Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, Rikosprosessi ja Viranomaisten yhteistyö. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 40/2010. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Jyväskylä, E, Teirilä, M. 2001. Tutkielmantekijän työkirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kekkonen, J. 2008. Tieteellisten seurain valtuuskunta. Tieteessä tapahtuu 3-4/2008, 32-37.

Kiuru, K. 2010. Puheenvuorot. Laki Rikoslain muuttamisesta. Täysistunto ja suullinen kyselytunti 48/2010.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 8.4.1983/361

Lastensuojelulaki. 13.04.2007/417

Luoma, P. 2006. Johdatusta kvalitatiiviseen vertailevaan analyysiin. Kvalitatiivinen vertaileva analyysi (QCA). Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Sosiologia ja ympäristökasvatus. Luettu 27.11.2012. <http://www.oulu.fi/sosiologia/node/5047>.

Mahkonen, S. 2008. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita

Minister for Children and Youth Affairs. Department of Health and Children. Service Users' perceptions of the Irish Child Protection System. Dublin: Office of Minister for Children and Youth Affairs. Luettu 02.11.2012. http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/CF_service_users.pdf.

Mullins, F. lehtori. Haastattelu 04.05.2012. Haastattelija Suvi-Tuulia Hakalahti. Tralee. Institute of Technology Tralee.

Nestor, J. 2009. Law of Child Care. Second Edition. Dublin: Black Hall Publishing.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Convention of the rights of the Child. Luettu 02.11.2012. <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

Office of the Minister for Children and Youth Affairs. 2008. National review of compliance with Children First: National Guidelines for the Protection and Welfare of Children. Dublin: Department of Health and Children. Luettu 02.11.2012. http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/CF_Compliance.pdf.

Ombudsman of Children. Kilkelly, U. 2007. Barriers to Realisation of Children's Rights in Ireland. University College Cork. Luettu 02.11.2012. http://www.oco.ie/assets/files/Barrierstorealisationofchildren_x0027_srights.pdf.

Ombudsman of Children. 2012. Advice of Ombudsman for Children on the Heads of the Children First Bill 2012 & The Criminal Justice (Without on Information on Offences Against Children and Vulnerable People) Bill 2012.

Rikoslaki. 19.12.1889/39

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä Suomessa- vastuut. Luettu 02.11.2012. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut.

Sosiaaliportti. 2012. Lastensuojelun käsikirja. Luettu 02.11.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/>.

Suomen virallinen tilasto. 2012a. Poliisin tietoon tullut rikollisuus. Tilastokeskus. Luettu 02.11.2012. <http://www.stat.fi/til/polrik/meta.html>.

Suomen virallinen tilasto. 2012b. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset. Tilastokeskus. Luettu 02.11.2012. <http://www.stat.fi/til/syyttr/tau.html>.

Supreme Court of Ireland. 2006. C.C. -v Ireland & ors. Supreme Court of Ireland Decisions 357/04. Luettu 29.11.2012. <http://www.bailii.org/ie/cases/IESC/2006/S33.html>.

Tilastokeskus. 2012. Laatuseloste: Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus. Luettu 02.11.2012. http://tilastokeskus.fi/til/polrik/2010/polrik_2010_2011-04-07_laa_001_fi.html.

Tuomi, J. 2008. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ulkoasiainministeriö. 2006. Yleissopimus lapsen oikeuksista (1989) Valtioneuvosto. Luettu 02.11.2012 <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=68142>.

Unisef. 2011. Mikä on lasten oikeuksien sopimus. Luettu 01.11.2011. <http://www.unicef.fi/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus>.

Unisef. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Luettu 02.11.2012. http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf.

Väestöliitto. 2012. Lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus muuttuu 1.1.2012. Luettu 02.11.2012. <http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/?x1228970=1419098>.

Vähäsalo, R. 2010. Puheenvuorot. Laki Rikoslain muuttamisesta. Täysistunto ja suullinen kyselytunti 48/2010. Luettu 02.11.2012. <http://puheenvuorot.kansanmuisti.fi/istunnot/48-2010/5194-laki-rikoslain-muuttamisesta/67958>.

Ylä-Mäihäniemi, M. 2009. Seksuaalirikollisten hoito. Oikeusministeriö. Rikoksentorjuntaneuvosto. Haaste 2/2009.